

prosvetni delavec

PETER VENCELJ

Zazvonil je šolski zvonec

Šolsko leto, ki je pred nami, začnemo vsak s svojimi željami, hotenji in upanji, pa tudi s skrbjo in z negotovostjo, kaj nam bo prineslo. Zavedamo se, vsak po svoje, kako pomembna je šola tako za vsakega posameznika kakor za usodo celotnega slovenskega naroda. Nič nam ni bolj skupno kot šola, saj smo tako ali drugače v njej navzoči vsi: dedki in babice z ljubeznijo in veseljem ob svojih vnukih, starši s skrbjo za vzgojo in rast k samostojnosti svojih otrok, vsi skupaj pa pri oblikovanju takšne šole, ki bo mladim v pomoč in oporo pri njihovem razvoju v svobodne in odgovorne ljudi. Za dobro in sodobno šolo so potrebni: neprenehna skrb za ustrezne prostorske in gmotne razmere, posodabljanje učne opreme, učnih programov in metod dela. Vse to pa zahteva veliko denarja in novega znanja. Vendar ne pozabimo, da šolo oblikujemo ljudje, učenci, dijaki, študenti, učitelji in starši, pa tudi drugi. Vsi bi radi dobro in prijazno šolo. Ta pa ni odvisna

le od gmotnih razmer, ampak predvsem od naših medsebojnih odnosov. Prijazen nasmeh in topla človeška beseda sta pogosto več vredna kot toga strokovnost in nekritična usmerjenost k vnaprej določenim ciljem in smotrom. V razmerah, ko težko pričakujemo kakšno posebno povečanje denarja za gmotno rast šole, je prav gojitev boljših medsebojnih odnosov tisto, kar lahko naredimo dobrega za našo šolo. Pri tem ima učitelj najtežjo in najodgovornejšo nalogo. Zato je naša skupna naloga skrb za dobrega učitelja.

Čas, ki je pred nami, prinaša v slovenski šolski sistem kar velike novosti in spremembe. Zakonski temelji za načrtovane spremembe naj bi bili sprejeti v republiški skupščini do konca koledarskega leta. Nekatere spremembe bodo začele veljati z novim letom, druge so vezane na novo šolsko leto, tretje pa na zakonske ureditve na drugih področjih. Poglavitni namen je odpraviti mnoge nesmotnosti v delovanju šol, odstraniti napetosti

zaradi razlik v osebnih dohodkih in nepotrebne denarne tokove skozi šolski sistem. Šola naj se usmeri k temeljnemu poslanstvu, k vzgoji in izobraževanju mladih ljudi. Me šolami naj se razvije tekmovalnost v vseh sestavinah šolskega dela. Sprostita naj se ustvarjalnost in pobuda, poveča odgovornost vseh: učencev, učiteljev in staršev.

Opišimo v grobih obrisih spremembe in novosti v šolstvu. Za podlago vzemimo štiri sestavine šolskega sistema: organizacija, kadri, programi in financiranje. Pri oblikovanju rešitev pa moramo upoštevati še drugo delitev: na osnovno, srednjo, višjo in visoko stopnjo izobraževanja in njihovo medsebojno povezanost. Pri splošnih načelih so rešitve za posamezna področja razumljivo različne.

Šole so organizirane in delujejo kot neprofitne organizacije, kot zavodi. Javne ali državne šole ustanovi skupščina občine oziroma okraja ali regije, odvisno od prihodnje ureditve v Republiki Sloveniji. Srednje,

Med drugim preberite

- ZA SAMOSTOJNO UNIVERZO, str. 2
- MEDNARODNA ENOTNOST PRI ŠIRJENJU DEMOKRATIČNIH SVOBOŠČIN IN SOCIALNIH PRAVIC, str. 2
- RAZSEŽNOSTI IN MEJE UČITELJEVE POUČEVALNE SVOBODE, str. 3
- GENIALNA ZLATA MLADINA SLOVENSKEGA, str. 3
- PREBITI ZID – TRD IN VISOK, str. 5
- ŠOLSKA ZAKONODAJA SE SPREMINJA, str. 7

višje in visoke javne šole ustanovi Skupščina republike Slovenije. Poleg državnih šol se lahko ustanovijo tudi nedržavne ali zasebne šole na vseh stopnjah izobraževanja. Takšne šole ustanovijo lahko podjetja, zadrage, različna združenja ali posamezniki. Ravnatelj je predvsem pedagoški vodja in organizator dela na šoli. Šola nima svojega računovodstva itn. Za skupnost javnih šol opravi to poseben šolski servis.

Ta splošna izhodišča še niso povsem izoblikovana. V šolski mreži so šole, kjer bi strogo uveljavljanje določenega pogleda, na primer neprofitnosti, povzročilo nepopravljivo škodo. V takšnih primerih je treba poiskati drugačno rešitev. Postavitev rektorjev, dekanov, predstojnikov in drugih vodilnih delavcev na univerzi je stvar univerze, del njene samostojnosti. Posebno pomembno je sodelovanje staršev in strokovnih združenj pri upravljanju in načrtovanju šolskega sistema. Tudi tu se

ponuja več možnosti za različne stopnje šol. Izkušnje iz preteklosti, dobre in slabe, nam bodo dragocene pri oblikovanju dobrih odgovorov tudi na to vprašanje.

Temelj vsakega šolskega sistema je dober učitelj. Veliko je razlogov, za to da je treba učiteljev položaj v družbi urediti drugače. Po novem naj bi bil učitelj javni delavec. Osební dohodek bo urejen s kolektivnimi pogodbami ali pa z zakonom. Veliko je obetov, da se bodo v prehodnem obdobju osebni dohodki urejali s splošno pogodbo za družbene dejavnosti in s pogodbami za vsako od šolskih področij posebej; končno rešitev pa vidimo v primerno oblikovanem zakonu, ki omogoča bolj kakovostno in stalno rešitev.

Posebno zahtevno vprašanje je oblikovanje nacionalnih programov na posameznih stopnjah izobraževanja. Pri tem se moramo izogniti pasti, ki je znana iz preteklosti: da bi izvajali v šolah programe, za katere ni denarja. Za nacionalne šolske programe veljajo tisti ponujeni programi, ki jih financira država. To ne pomeni, da v šolah ne bi uresničevali širših programov, ki so nad nacionalnimi, vendar si bodo morale šole v takem primeru zagotoviti dodaten denar drugje. Število učiteljev in drugih sodelavcev pri uresničevanju programov se določi s sistemizacijo. Prvine sistemizacije se določijo z zakonom, morajo pa biti sorazmerno preproste in ne preštevne. Ne smemo se ujeti v znane razprave o posebnostih nekaterih programov ali pa na mešetarjenje z dejavnostmi v posameznih. Na dejavnosti bi morali gledati predvsem kot na obliko izpeljave pouka ali njegove dopolnitve.

Denarni vir za financiranje nacionalnih programov je proračun, tako občinski kot republiški. Poleg plač sistemiziranih učiteljev in drugih sodelavcev je treba zagotoviti denar za materialne stroške. Pri teh se moramo omejiti le na njihovo stvarno ceno, preprečiti pa nepotrebno pretakanje denarja v šolo in iz nje. Smotrnejše in po drugačnih načelih bo uporabljena tudi amortizacija stavb in opreme.

To je le del najpomembnejših sprememb v slovenski šoli, ki naj bi delovale tako, da bi šolskim kolektivom vrnilo pedagoški mir in ustvarjalnost in usmerile šolo k njenemu temeljnemu namenu. V razpravi se bo pojavilo veliko kritik in pripomb. Ker je naša skupna naloga, da poiščemo čim boljše rešite, je prav, da ne le kritiziramo, temveč predvsem predlagamo boljše poti. Slabo in krivično bi bilo, če bi eni iskali dobre rešite, drugi pa bi neprestano le kritizirali. Naš skupni cilj je dobra in prijazna šola. Zato krenimo na to pot iskanja skupaj, pogumno in odkrito.

Družina Chagall v ateljeju 1923/24

V Galeriji Cankarjevega doma bo do 6. oktobra odprta Chagallova razstava stotih jedkanic, ki so nastale kot slikovno dopolnilo k La Fontainovim Basnim. Na naslednjih straneh časopisa objavljamo nekaj značilnih ilustracij.

Marc Chagall je znal tako v slikarstvu kot v jedkanici ustvariti svoj slog, tudi v tej tehniki je ohranil samosvojost, svojevrsten oblikovni prijem. Te jedkanice sicer niso več zasnovane na tako izrazito vratolomnih osnutkih, v njih ni nobenega drznega, izmišljenega prostora, ampak so ustvarjene iz poševnih, dinamično zarisanih črt, ki odzvevajo prostoru njegovo večdimensionalnost. Chagall potiska nekatere slikovne elemente na rob slike ali v kote, kjer so nekako dozeveni. Karakterizira in krepi gibe posameznih figur, pa tudi njihove obrise, pri tem pa prefinjeno presega postopke in razmerja. K takšnim specifičnostim njegovega snovanja v jedkanici spadajo tudi izrazita govornica telesa, izražene posebnosti in nekakšen okoren red – njegov notranji potek je nasprotje ustaljeni rutini in normi. Takšen red se zdi avtorju pravilen in takšnega si prizadeva prikazati, po drugi strani pa krepi njegovo izraznost v tej tehniki.

»Lepo« je pri Chagallu to, kar na njegov način ugaja in prepričuje.

V. K.

dogodki
novosti

Za samostojno univerzo

Univerza v Ljubljani je na sejah svojega rektorata in svojega kolegija dekanov, dne 18. in 23. 7. 1990 udeležil se je tudi predsednik univerzitetnega sveta, sprejela tale

stališča:

- Izhajajoč iz dokumenta **Magna Charta evropskih univerz**, ki ga je poleg drugih rektorjev evropskih univerz leta 1988, ob devetstoletnici bolonjske univerze, podpisal tudi ljubljanski rektor – ta pa razglasa, da je univerza avtonomna institucija, ki ustvarja in prenaša kulturo ter varuje tradicijo evropskega humanizma in da je univerza privilegirano mesto strpnosti, v katerem se svobodno srečujejo profesorji in študenti;
- izhajajoč iz ugotovitve, da je po volitvah v Sloveniji nastopila nova oblast in z njo novi pogledi in nove prioritete;
- ob ugotovitvi, da sta zdaj, mesto in vloga univerze predmet ponovne presoje;
- v veri, da se mora demokratičnost volitev izraziti tudi v spoštovanju tradicionalne demokratičnosti in svobode univerze v moderni družbi;
- v prepričanju, da mora univerza ohraniti avtonomijo, ne da bi se bila prisiljena prilagajati vsakodnevnim spremembam oblasti in da moramo ohraniti minimalne kulturne, humanistične in znanstvene standarde, ki so pogoj za vstop v Evropo in svet;
- v dobri volji in z dobrim namenom odločeni, da pripomoremo k razcvetu slovenske družbe in države in k plodnemu ter obenem enakopravnemu vključevanju v mednarodno sodelovanje;
- odločeni, da iz slabšega naredimo dobro in iz dobrega boljše in odločeni, da bo univerza v okviru svojih obveznosti do družbe in glede na zagotovljene gnotne možnosti še naprej zagotavljala kar najboljšo pedagoško, znanstveno in raziskovalno delo v skladu z dolgoročnimi potrebami razvoja

pa izrazimo svojo zaskrbljenost

nad pobudami in deklariranimi nameni upravnih organov izvršnega sveta nove oblasti ter razmišljanji predstavnikov nekaterih strank.

- Zgolj notranje avtonomije univerze ne more biti!** Nekateri oblastni organi kažejo pomanjkanje poslušnosti za celostno avtonomijo univerze, svobodo njenega snovanja in ustroja, kažejo pa tudi nesposobnost razumeti zvezo med ustvarjalnostjo in svobodo. Organi nove izvršne oblasti ne sprejemajo že pred volitvami jasno opredeljene usmeritve družbe in univerze, da le njena avtonomnost oziroma suverenost zagotavlja razmah ustvarjalnega dela.
 - Pobude kažejo, da so nekateri predstavniki nove oblasti odločeni podrediti si univerzo kot institucijo, ki naj bi bila od njih gnotno odvisna.
 - Ugotavljamo nadaljnje zapostavljanje v prid tistim raziskovalnim organizacijam, ki so rasle v ugodnejših razmerah; ne opažamo spoznanja, da le univerza lahko ponudi dolgoročno videnje razvoja strok; opažamo z ničemer utemeljeno omalovaževanje univerzitetnih delavcev.
 - Nekateri elementi nove oblasti kažejo, da ne razumejo, kako univerza ne more biti, če naj bo kaj več kot samo zavod za šolanje neposredno uporabnih kadrov, podrejena zgolj tržni ponudbi in povpraševanju.
 - Nova oblast ni dovzeta za humanistično, za majhen narod tako odločilno poslanstvo univerze njena humanistična tradicija pa je v teh točkah ravno nasprotna zdaj pojavljajočim se izhodiščem.
- Zato sporočamo slovenski in svetovni javnosti:**
- Svoboda in ustvarjalnost sta nerazdružljivi!** Univerza kot ena najstarejših človekovih institucij je imela že v svojem municipalnem začetku pravno in moralno avtonomijo, ki ji je ni mogoče krati ne s političnimi, ne z upravnimi in ne s tržnimi posegi.
 - Univerza v Ljubljani je sicer tudi proračunska ustanova, vendar deluje v interesu zdajšnjega in prihodnjega naroda kot celote in ne njegove vsakokratne vlade in administracije. **Političnega poseganja v univerzo nam je dovolj!**
 - Vloga univerze je za razvoj slovenske družbe in za narodovo neodvisnost ključnega pomena, zato njene avtonomije in akademske svobode ni mogoče podrejevati vsakokratnim pogledom in pojmovanju upravnih organov.
 - Univerzitetni profesorji nismo in ne bomo postali poslušni in odvisni državnih uradnikov!** Naše nastavitve ne bodo odvisne od dobre volje vsakokratnih in posameznih ministrov, ampak od presoje nam enakih akademskih kolegov. Če se nam bo krtila naša akademska svoboda, bomo odhajali tja, kjer bomo lahko svobodno ustvarjali!
 - Naj bo odsej jasno, da ne nove nastavljeni ministri, ne nove vlade in ne spremembe ustave ne morejo univerzi, ki je v resnici in po svojem poslanstvu starejša od vsakega režima, postavljati pogojev! Zavezane smo samo svobodi, kulturi, znanosti, se pravi ustvarjalnosti! Zavezane smo napredku človeštva, kajti znanje pripada civilizaciji in človeški vrsti v celoti!**

ZAHTEVAMO

- Politično in ozemeljsko eksteritorialnost in nedotakljivost vseh članic univerze.
- Svobodo, da nas poklicno presoja samo naši akademski tovariši, kot velevala devetstoletna tradicija evropskih univerz in pravico do avtonomije pri imenovanju in nastavitvah univerzitetnih delavcev.
- Zagotavljanje materialnih temeljev za delo, brez postavljanja političnih pogojev in vsiljevanja oblastnega pojmovanja ter priznavanja lastninske pravice in lastninske avtonomnosti nad vsemi univerzitetnimi premočninami in nepremičninami.

ZATO POZIVAMO

vse državljane, posebej pa še učitelje in študente. Slovensko akademsko znanost in umetnost. Predsedstvo republike Slovenije. Skupščina republike Slovenije in druge, da se javno zavzamejo za uresničitev navedenih ciljev, izvršni svet pa, da jih pri svojem delu upošteva.

Pozivamo vse učitelje in študente, naj javno izrazijo svojo odločenost, da se bodo v zdajšnjem kritičnem času zavzemali in bojevali za svojo univerzo.

V Ljubljani, dne 23. julija 1990

SKUPŠČINA SVETOVNE KONFEDERACIJE UČITELJSKIH ORGANIZACIJ V KOSTARIKI

Mednarodna enotnost učiteljev pri širjenju demokratičnih svoboščin in socialnih pravic

Več kot 480 delegatov 140 učiteljskih organizacij iz 94 držav je sodelovalo na 33. skupščini Svetovne konfederacije organizacij učiteljskega poklica (World Confederation of organisations of the Teaching Profession – WCOTP), ki je bila od 6. do 10. avgusta letos v San Joseju v Kostariki. Gostiteljici sta bili obe učiteljski organizaciji te majhne srednjeameriške države: Nacionalno združenje učiteljev (ANDE) in Sindikat kostariških učiteljev (SEC).

Skupščina je obravnavala dve temi: Mednarodna učiteljska enotnost ter Vloga učiteljskih organizacij pri pospeševanju socialnih pravic in demokratičnih svoboščin.

Srečanje je potekalo v času, ko mednarodna enotnost vseh učiteljskih organizacij v svetu postaja vse bolj aktualno vprašanje in realen cilj. Zdjaj so štiri različne mednarodne učiteljske konfederacije, od katerih je največja WCOTP z več kot 13 milijoni članov. Za druge tri mednarodne organizacije je bilo značilno, da so bile do zdaj usmerjene levo ali desno, takšna usmerjenost pa s koncem hladne vojne izgublja svoj pomen. Edino WCOTP je v vsem obdobju delovanja po drugi svetovni vojni bila in ostala univerzalna, demokratična in neidološka svetovna učiteljska organizacija. Dosledno se je zavzemala za vrednote, opredeljene v ustanovni listini Združenih narodov in v Deklaraciji o človeških pravicah. Od samega začetka je njena članica tudi združenje ali kasnejše sindikat delavcev v vzgoji in izobraževanju Jugoslavije. V njenem evropskem komiteju ima zaradi svoje dejavne vloge naš sindikat vidno mesto.

Skupščina v Kostariki je preljala resolucijo, v kateri ugotavlja, da obstoj štirih mednarodnih učiteljskih organizacij slabi učinkovitost svetovnega učiteljskega gibanja. Vselej namreč ne nastopajo skupaj npr. v Unesco, v Mednarodni organizaciji dela (ILO) in v drugih meddržavnih organizacijah (npr. OECD). Skupščina v resoluciji o mednarodni učiteljski enotnosti obvezuje svoj izvršni odbor, da v prihodnjih dveh letih, do naslednje svetovne skupščine WCOTP v Stockholmu, pripravi pogovore in pogajanja z drugimi tremi organizacijami. Za pogajanja je sprejela tale izhodišča: univerzalnost in enotnost učiteljskega gibanja vsega sveta, demokratičnost organiziranja na vseh ravneh, spoštovanje različnosti mnenj in prepričanj, neodvisnost nacionalnih učiteljskih organizacij od političnih strank in vlad, nevmeševanje v notranje zadeve nacionalnih organizacij – članic ter razvijanje in pospeševanje sindikalnih ter poklicnih interesov učiteljev.

Osrednja tema skupščine je

bila **Vloga učiteljskih organizacij pri širjenju socialnih pravic in demokratičnih svoboščin**. Resolucija je nedvomno aktualna v vseh državah sveta. Seveda sta obseg socialnih pravic in raven demokratičnih svoboščin učiteljev v posameznih delih sveta različna npr. v razvitih industrijskih državah z demokratično tradicijo ter v večini držav Latinske Amerike in Afrike, kjer pogosto vladajo diktature in brezupna revščina. Zato seveda ni mogoče enako po vsem svetu obravnavati poklicne avtonomije, akademske svobode in delovnih razmer učiteljev. Verjetno pa slabih zgledov ni treba iskati samo v nerazvitem tretjem svetu, temveč tudi kje bliže v Evropi.

Žal je na skupščini v San Joseju prevladala ugotovitev, da je v mnogih deželah vse bolj ogrožen moralni, poklicni in gnotni položaj učiteljev, da naraščajo različne oblike nasilja nad njihovimi poklicnimi, političnimi, sindikalnimi in socialnimi pravicami. Oblasti marsikje omejujejo učiteljem svobodno izražanje in možnosti za pogajanja o delovnih razmerah in plačah. Neredko so odrinjeni tudi od razprav o preobrazbi šolskih sistemov ter od upravljanja šol.

Resolucija opredeljuje izobraževanje in kulturo kot poglavitna dejavnika za uveljavljanje svoboščin, demokracije in socialnih pravic. Spričo funkcije in narave vzgojno-izobraževalnega dela je nepogrešljiva vloga učitelja pri razvijanju vrednot, ki jih razglasa Splošna deklaracija o človeških pravicah.

V tako pojmovani vlogi učiteljev so nepogrešljive učiteljske organizacije, ki skupaj z drugimi poklicnimi organizacijami ali strokovnimi sindikati varujejo moralne, poklicne in gnotne interese svojih članov.

Svetovna konfederacija se opredeljuje za javno in svobodno izobraževanje kot splošno pravico za vso mladino, da se poklicno usposobi. Zavzema se tudi za razvoj izobraževanja delavcev; to lahko pripomore k splošnemu socialnemu napredku ter k oblikovanju pravičnejšega družbenega reda.

V demokratičnih okoliščinah je upravičeno pričakovati od šolskih oblasti, ki oblikujejo in uresničujejo izobraževalno politiko, da se o pomembnih ukrepih posvetujejo tudi z učitelji.

Vabilo

Spoštovani mentorji zgodovinskih krožkov na osnovnih šolah!

Vabimo vas na strokovni posvet, ki bo v petek, 21. septembra 1990 ob 10. uri, v prostorih Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani, Plečnikov trg 1. Avtorji razpisane raziskovalne naloge O PRO-METU (razpis je bil objavljen v Informacijah RK ZPMŠ, številka 4) vam bodo predstavili vsebinske in metodološke usmeritve za raziskovalno delo mladih zgodovinarjev. V prostorih Slovenskega šolskega muzeja si boste lahko ogledali tudi razstavo ŠOLA MOJE BABICE, na kateri so razstavljene lanske letne zgodovinske raziskovalne naloge.

VABLJENI!

Predsednik komisije za delo zgodovinskih krožkov pri RK ZPMŠ Ljubljana:
ŠTEFAN TROJAR

skimi organizacijami. Šolski sistem lahko pripomore k demokratičnosti in socialni enakosti tudi s sodelovanjem učiteljev, učencev, staršev in drugih državljanov pri upravljanju šol in izobraževanju. Povsod v svetu čedalje odločneje zahtevajo večjo svobodo, demokracijo in solidarnost.

Resolucija poudarja, da te cilje ovirajo nezaposlenost, lakota, razizem, nepismenost in verska nestrpnost. Nujno je tudi preprečiti nevarnosti jedrske in ekološke katastrofe, vse to pa so problemi, s katerimi se pri svojem vsakdanjem delu ubadajo tudi učitelji.

Kostariška resolucija določa tudi naloge učiteljskih organizacij, ki so bolj ali manj pomembne v vseh deželah sveta. Skrb za vzgojo proti rasizmu in antisemitizmu ali proti narodnostnemu razlikovanju, je nedvomno aktualna tudi pri nas v Evropi.

Svetovna konfederacija meni, da morajo države zagotoviti splošno izobraževanje o človeških pravicah, učiteljske organizacije pa zavezuje, naj bodo solidarne z organiziranimi socialnimi skupinami, ki si prizadevajo odpraviti neenakost in nepravilnost ter zagotavljati zakonitost. Resolucija opozarja na konvencijo št. 111 Mednarodne organizacije dela, da politična opredelitev učiteljev, njihovo versko oziroma svetovnonazorsko prepričanje, članstvo v razumskih kulturnih ali etničnih skupinah ne more biti ovira za nastavev in napredovanje učiteljev. Seveda to velja tudi za imenovanje vodilnih delavcev v šolstvu. Prav tako mora biti zagotovljena neodvisnost učiteljskih organizacij od političnih strank, od vere in cerkve, od oblasti in od izobraževalnih ustanov. Neovirano naj bo tudi njihovo zbiranje članarine, da jim bo omogočena finančna samostojnost.

Svetovna federacija je dejavna tudi v mednarodnih solidarnostnih akcijah in jih usklajuje. Tako npr. iz bogatih industrijskih dr-

žav – iz Skandinavije, Švice, Kanade, Avstralije in drugih usmerjajo pomoč in izkušnje v praktične oblike solidarnosti. Pomagajo predvsem učiteljskim organizacijam v Afriki in v Latinski Ameriki.

V neredkih državah tretjega sveta postajajo temeljne svoboščine ter gnotni položaj šolstva in učiteljev vse bolj dramatični. Povečujejo se razlike med razvitimi in siromašnimi državami ter med bogatimi in revnimi družbenimi plastmi v deželah v razvoju.

Že primerjava plač učiteljev po svetu dovolj prepričljivo govori o velikih razlikah. Npr. v Luksemburgu zasluži učitelj začetnik na mesec 1700 USD, v Urugvaju pa 100 USD. Svetovna konfederacija kritično ocenjuje Svetovno banko za obnovo in razvoj in Mednarodni denarni sklad. Očita jima, da sta s svojimi predlogi vladam držav tretjega sveta pripomogla k povečanju socialnih krivic. Povečanje zadolženosti nerazvitih držav je precej zaviralo njihov gospodarski, kulturni in demokratični razvoj.

Zato je Svetovna konfederacija v dokumentu svoje skupščine odločno podprla akcije, ki lajšajo tretjemu svetu krivično breme dolgov z visokimi obrestmi. Posledica teh bremen so močno prizadele tudi šolstvo.

Med drugimi opozorili in zahtevami v resoluciji je tudi poziv vladam držav članic Svetovne konfederacije in mednarodnim organizacijam, naj učinkoviteje zmanjšujejo svojo oborožitev in se bolj posvetijo vzgoji in izobraževanju za mir. V senci pravkaršnje iraške agresije nad Kuvahtom, ki stopnjuje nevarnost novega oboroženega spopada širših razsežnosti, je bil ta poziv skupščine kot naročen.

Sporočilnost resolucije o širjenju demokratičnih svoboščin in socialnih pravic v svetu je žal v marsičem aktualna tudi v jugoslovanskih okoliščinah.

BORIS LIPUŽIČ

Waldorfski zgledi

Že pred uradnim začetkom novega šolskega leta, ki naj bi v razrede prineslo drugačne, do zdaj manj uveljavljene načine dela – bolj cenjena naj bi bila ustvarjalnost otrok in učiteljev, le-tim pa bo v prihodnje bolj kot doslej zaupano in prepuščeno oziroma v razredu – je v Ljubljani med 27. in 30. avgustom potekal seminar waldorfske pedagogike. Glotta, podjetje za izobraževalno in kadrovsko svetovanje, je k sodelovanju povabilo priznane strokovnjake s tega področja, seminar pa je vodil Wolfgang Findeisen s sodelavci, ki se z waldorfsko pedagogiko ukvarjajo že več kot desetletje.

Za udeležence so bile predvsem zanimive delavnice risanja in evritmije ter predavanja, pa tudi omizje Individualnost in država v dialogu.

»Tu smo z željo, da se šole izboljšajo. Pri tem naj nas ne ovira nobena institucija. Spremembe hočemo in trmasto bomo vztrajali,« je odločno spregovorila ravnateljica ene od slovenskih šol. In država naj ne bo tista, ki le spreminja, so poudarili udeleženci, temveč naj spodbuja vsako (premišljeno) osebnost.

pobudo v pedagogiki. Tako bo najbolj pripomogla k razvoju za naslednje desetletje, ognili pa se bi tudi nevarnosti, po mnenju mnogih največje, da bi vsi otroci obiskovali en sam tip šole.

Državne šole in vrtci nujno potrebujejo tekmovalnost. S tem se strinjajo celo tisti, ki so bili prepričani, da bi šolami, ki niso storilnostne, ni vse prav.

Slišati je bilo tudi očitke naš šoli, da ne razvija dovolj delovnih navad pri otrocih in vzgaja »lenuhe«. Otroke zasipa z znanjem, ki ga niso sposobni tuditi ne zainteresirani) obnavljati in dopolnjevati, čeprav zastari pretekot v desetletju. In kje je zgled? Npr. waldorfska šola, kjer se razvijajo dejavni, vedoželjni mladi ljudje, z veseljem do nehnega učenja in odkrivanja.

Veliko je bilo povedano tudi o učiteljski svobodi: Učitelj mora imeti možnost zagovarjati tisto, kar počne. Svoboden je lahko le v svobodnem kolektivu le-ta pa lahko deluje le v okolju, ki ga ne omejuje. Takšna svoboda, ki je nujno tudi odgovornost, je gonilna sila v vsem šolstvu.

L. L.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstrednevno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Just Kavšek, Zdenko Kodolija, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Izток Vilič, Jože Zlatič.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-535, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1990 znaša 200 din za posameznike in 400 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 140 din na leto. Posamezna številka stane 10 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

Razsežnosti in meje učiteljeve poučevalne svobode

Človek je toliko bolj svoboden, kolikor bolj določno se zaveda svojih omejitev. To je že staro spoznanje. In učitelj je človek, samo človek. Potemtakem je učitelj pri svojem delu toliko svobodnejši, kolikor bolj se zaveda svoje svobode, je toliko avtonomnejši, toliko suverenejši, kolikor bolj natančno zmore uvideti meje svoje suverenosti. - Zadeva se zdi protislovna, a ta protislovnost se izkaže kot položaj, ki je najbližje objektivni resnici.

Učiteljeva poučevalna svoboda ima torej svoje razsežnosti. Že beseda sama je pomensko blizu pojmom odprtosti, brezbrežnosti, širokih horizontov, nekake zračnosti. Učiteljeva svoboda pa ima hkrati tudi svoje omejitve, meje, ki jih pogosto, največkrat ni mogoče prestopati samovoljno, ne da bi tvegali takšne ali drugačne socialne in (ali) etične posledice.

So stvari, ki učitelja omejujejo od zunaj, ki so zunaj njega. - Najprej je to družba in njeni cilji - in kar takoj lahko približamo, da bo učitelj toliko svobodnejši, kolikor bolj se bo ponačal s temi cilji. Tako je bilo zmeraj, tudi v naši polpreteklosti in bo v (tudi naši) bližnji prihodnosti. Reči smemo, da zadeva ni bila in ne bo prav preprosta. - Družbeni cilji so zmeraj razvidni tudi v šolskem ustroju, ki je kot celota usmerjen bolj ali manj monistično ali pluralistično. V ta sklop je moč uvrstiti problem enotne ali zunanje diferencirane šole, brezplačne šole in šolanja, za katero prispevajo učenci, pravzaprav njihovi starši idr. Znotraj tega sklopa se torej že pojavlja cela vrsta izrazito pedagoških dilem. - Na učiteljev položaj seveda družba bistveno vpliva še s svojo gmotno močjo ali nemočjo; to se kaže v osebnih dohodkih, ki učitelju omogočajo dostojno, kulturno življenje ali pa ga silijo, da se zaradi preživetja ukvarja še z drugimi rečmi, npr. s čebelarstvom ali celo z ovčerejo. Od gmotne moči družbe in njenega razumevanja vzgoje in izobraževanja so odvisni tudi različni standardi in normativi,

šolski prostor, razvitost učne tehnologije, bogastvo učbenikov in učnega gradiva, številčnost oddelkov in učnih skupin... Vse to so zunanji dejavniki, ki bistveno določajo učiteljevo poučevalno svobodo in ga povečini bolj ali manj omejujejo. Nanje učitelj kot posameznik ne more bistveno vplivati, nekoliko lahko vpliva le kot ustrezno organizirano družbeno bitje.

In tu smo zdaj pri učnih načrtih. Mislim, da ni res, da učni načrti, kakršne poznamo v naši praksi, učitelja povsem omejujejo, kvečjemu ga utesnjujejo. Prepričan sem, da je tu očiten zlasti problem ustreznega, tudi ustvarjalnega branja, če hočete. Resnično ustvarjalnega učitelja tudi taki načrti ne morejo omejiti. In res je: dober učitelj bo storil veliko tudi ob slabem učnem načrtu, slab učitelj pa tudi ob najboljšem ne kaj pridra. To ne pomeni, da zanikam npr. problematičnost t.i. imperikalizma strok, ki bi zaslužil poseben, interdisciplinarni simpozij; tudi ne želim zagovarjati našega povečini učnosnovnega načrtovanja, a vse to ne ovrže prej povedane izkušenske resnice.

Poznam dva tipa učnih načrtov: naše, ki so poudarjeno učnosnovni, in italijanske, ki so izrazito učnocijni. Oboje je pragmatično gledano skrajnost. V prvem primeru je snov, ki jo je treba »vzeti« ali »predelati«, tako natančno predpisana in praviloma tako obsežna, da bega, da velik del učiteljev in posredno njihovih učencev dobesedno zaslužnjuje. V drugem primeru pa so naloge posamezne vrste šole,

posameznega letnika (razreda) ali posameznega učnega predmeta toliko abstrahirane, da se znajde povprečni učitelj pred njimi povsem nemočen in dostikrat »zaplaval« v vodo, ki ga nosijo s tokom stvari. To pa je tudi v bistvu nesvoboda. Tako da je tudi tu najbrž prava pot srednja.

Kaj, kako, zakaj

O bogastvu učbenikov in učnega gradiva - to se razume samo po sebi - z gradivom, ki ga prinaša sodobna tehnologija, zlasti video in računalniška tehnologija, tu ne morem govoriti. Kaže pa poudariti, da je učitelj pri opravljanju svoje temeljne

naloge toliko svobodnejši, kolikor več ima takšnega gradiva na voljo in kolikor bolje obvladuje ne le novo tehnologijo, marveč zlasti teorijo pouka (didaktiko in metodiko) svojega predmeta. V obojem pa je - po moji sodbi - slovenski učitelj ta čas na šibkih nogah. In v tem je velik in celosten problem.

In zdaj smo v območju, kjer je učiteljeva poučevalna svoboda lahko največja in skoraj neomejena. To je področje, ki učitelja sploh opredeljuje kot učitelja, ki je v bistvu definicije učiteljskega poklica. Učitelj je v prvi vrsti prenašalec znanja. Potemtakem je njegova nenehna naloga iskanje najustreznejših, kar se da op-

V žensko spremenjena mačka

timalnih poti prenašanja znanja, izkušenj in vrednot starejših rodov na mlajše, poti, ki vodijo iz preteklosti v prihodnost in olajšujejo življenje in bitje v sedanjosti, človeku in človeštvu, v ustreznih harmonijah med ljudmi in narodi in ljudi z živo in neživo naravo. Preprosteje povedano: drugi določijo učitelju KAJ, neomejeno svoboden kot učitelj in človek pa je lahko v pedagoškem območju KAKO. Njegova osebnost, posebej njegovo učiteljstvo, se tu lahko potrjuje iz dneva v dan, iz ure v uro. Tu se mu odpirajo neskončne možnosti pedagoške ustvarjalnosti na relacijah med učno snovjo in družbo in slehernim posameznim učencem, ki je zmeraj svet zase. In v teh in takih procesih medčloveških stikov med učiteljem in učenci zmeraj ostaja povečini učitelju še pedagoško območje ZAKAJ, območje utemeljevanja, tu se lahko zmeraj znova uresničuje tudi učiteljevo osebno eksistenčno bistvo.

S takim razumevanjem stvari - tako mislim - se naravno ujama tudi z osrednjo nalogo današnje in jutrišnje šole, ki je NA- UČITI UČENCA UČITI SE.

A tu zdaj nastopi še en omejitveni dejavnik, to je dejavnik učiteljevega znanja in usposobljenosti. Najprej gre tu za problem učiteljeve izhodiščne usposobljenosti za delo (včasih smo temu rekli tudi poslanstvo). Gre za problem usmerjanja v učiteljski poklic, za problem šolanja (in oblikovanja) na srednji, višji in visoki stopnji, za problem učiteljevega usposabljanja v najširšem pomenu besede. Res je da vsa teorija pouka (metodika) učitelju nič ne pomaga, če ni dovolj močan v ožji stroki, a enako je res, da vse znanje, ki si ga lahko nakopiči posameznik, še z ničemer ne jamči, da bo ta posameznik dober učitelj. Poti so torej

aktualno

bistveno pomembne. Vse kaže, da je eden osrednjih problemov današnjega sveta, ki si je nakopičil in si vsak dan koplje velikansko znanje, problem prenašanja tega znanja. To pa pomeni, da bo učiteljski poklic v širšem pomenu besede le še pridobival vrednost. In še drugi pogled na isti problem: Kaj bi nam pomagala vsa imenitna spoznanja naravoslovnih znanosti, če za njimi ne bi bilo tehnike, ki skrbi za uporabo teh spoznanj v življenju.

Razvoj je v znanju

Drugi del problema učiteljeve usposobljenosti je vprašanje njegovega stalnega usposabljanja, ustrezne delitve dela med kadrovske šole in specializirane ustanove, gmotnega omogočanja tega spopolnjevanja z ustreznimi razpoložljivimi sredstvi in izvedbeno (organizacijsko) ponudbo, vprašanje pedagoškega napredovanja učiteljev in drugo. Nekaj je neizpodbitno res: če je stalno spopolnjevanje danes, vemo zakaj, nuja vsake stroke potem je tako spopolnjevanje in usposabljanje vsaj trikrat tako pomembno v našem poklicu. Razvoj je v znanju. Zato.

Za sklep se pri tem vsiljuje več kot dva tisoč let stara misel modrega z velikanskim znanjem, ki je dejal: Samo to vem, da nič ne vem. Mogoče je takšno in drugačno branje, takšno in drugačno razumevanje tega starega sporočila. Jaz ga ob tej priložnosti občutim kot dokaz za izhodiščno misel, da popolne svobode v ničemer ni in je biti ne more in da je človek (učitelj) tem svobodnejši, kolikor bolj določno se zaveda omejitev, ki so narava, danost tega našega sveta.

SILVO FATUR

Genialna zlata mladina slovenska

Ali česa nismo povedali ob letošnjih zapletih pri vpisu v ljubljanske gimnazije

Slovenska javnost je z zanimanjem spremljala letošnje peripetije ob vpisu v ljubljanske gimnazije, čeprav je ob tem pozabljala na probleme vseh drugih otrok, ki se bodo šolali v neprimerno težjih razmerah. Vsi smo se zgražali zaradi ukradenih nalog za preskus znanja. Ker smo tudi sami starši, razumemo matere in očete letošnjih osnovnošolcev, ki bi radi priskrbeli svojim otrokom kar najboljšo izobrazbo. Razumemo otroke in starše, ki so izpostavljeni nemajhni napetosti ob negotovosti pred sprejemnimi izpiti...

Pomisli pa se mi kot profesorju pojavljajo ob dveh stvarih: ob nezaupanju v poklicno svetovanje in v postopke ob omejitvah vpisa ter

ob zahtevah, da bi morali biti standardi (in torej število učencev v posameznem oddelku) ohlapnejši. Celo strokovni svet ter vsi upravni organi s šolskim ministrstvom vred so klonili pod pritiskom javnega mnenja ter obljubili za prihodnje leto bistvene spremembe. Nič pa si ni upal zagovarjati zdajšnjega sistema odbiere kandidatov za srednje šole, čeprav je prav to področje - ob vseh problemih razpisajočega se srednješolskega sistema - eno redkih, kjer smo dosegli nesporne dosežke.

Pri prvem sklopu vprašanj gre za nepoznavanje poklicnega usmerjanja, pri drugem pa za kontraktirno prizadevanje staršev, ki bi svojim otrokom radi zagotovili kar najboljšo šolanje, obenem pa ga z zahtevo po večjem številu otrok v posameznih oddelkih onemogočajo. Še najbolj neumni pa so razglasili različnih združenj in strank, kot npr. Stranke ZMS - liberalcev ki si ceneno skušajo pridobiti na-

klonjenost javnosti (in morda še kakšen glas volivcev za prihodnje volitve).

Vsakdo, ki dela ali je vsaj obiskoval kakšno šolo, namreč ne more mimo resnice, da je za kakovost pouka bistveno prav število dijakov v posameznem oddelku. Kako je mogoče individualizirati pouk, uporabiti sodobne metode in uspešno izpeljati pedagoško delo, (tudi če pozadimo na človeško stran medsebojnih odnosov v vzgojno-izobraževalnem procesu), ko se v razredu gnete celo več kot 35 dijakov, ki sedijo v dodatnih klopih, v premajhnih učilnicah, da ne omenjamo kabinetnega pouka in laboratorijskih vaj, ki jih ob tolikšnem številu dijakov ni mogoče uresničiti, skratka postanejo vprašljive celo zaradi varnosti učencev, saj moramo upoštevati, da marsikateri poskusi, npr. pri pouku kemije, niso ravno nedolžni in je kar veliko možnosti za nesreče. Ob tolikšnem številu življenja polnih dijakov pa ti seveda ne pomaga noben izpit iz varstva pri delu, ki ga učitelji teh predmetov opravljajo vsaki let nekaj let. Zanimivo bi bilo vedeti, ali bo Stranka ZMS - liberalci (in

starši) ob prvi hujši nesreči na ekskurziji, v kabinetu, telovadnici ali šolski delavnici še govorili o ohlapnejših standardih ali bodo zahtevali odstop ministra, morda celo vlade. Kako bo preživel ostanek življenja tisti profesor s takšno izkušnjo v sebi, morda za javnost niti ni zanimivo.

Upoštevati pa je treba tudi obremenitve profesorjev, ki krepko občutijo vsakega dijaka v razredu. Ker nekateri profesorji učijo tudi po več kot deset oddelkov, pridobijo z vsakim dodatnim dijakom v razredu tudi po deset in več učencev. Obremenitev pri učenju 300 ali 370 učencev pa ne pomeni le 280 nalog več (ali najmanj dober delovni teden dodatnega dela samo za popraviljanje) in seveda še vsega drugega dela, ki ga zahteva vsak učenec. Tako obremenjeni profesorji verjetno ne bo zapomnil niti imen svojih dijakov, kaj šele da bi spremljal razvoj, težave, napredovanje... vsakega posameznika, odkril in dodatno delal z vsakim, ki kaže zanimanje ali smisel za njegov predmet, mu odpiral poti tudi na tista področja, ki niso v šolskem programu, ga dodamo spodbujal... skratka, počel vse, kar spada v sodobno kakovostno šolo. In to si verjetno želijo (ali morda celo zahtevajo) tudi starši, saj ni mogoče verjeti, da bi hoteli za svojega otroka le formalno spričevalo šole s tako ali drugače zvanečim imenom, ne pa tudi usposobljenosti, za katero jamči takšna javna listina.

Zahtevna šola ni za vsakega

Skrivnost najuglednejših šol, ki so se v svetu uveljavile in jih želimo doseči, ni le v preverjanju znanja od

zunaj ter v mednarodni maturi. Najprej so namreč dosegli, da si vsi učitelji, predvsem pa najposobnejši, želijo delati v takšnih šolah in tako lahko šole izbirajo med najboljšimi strokovnjaki. Predvsem pa so njihovi oddelki neprimerno manjši, obsegajo tudi polovico dijakov manj kot pri nas, na nekaterih izbirnih predmetih področij delajo celo s po petimi, desetimi učenci! In redkokateri profesor dela z mnogo več kot sto dijaki.

Seveda morajo takšno kakovost starši plačati krepko več kot 200 mark, za navadne zemljane pa družba zagotovi povprečne šole. Ta tržni mehanizem je gotovo krivičen, ustvarja tudi socialno razlikovanje, toda tudi sili starše, da temeljito premislijo, ali je njihov otrok sposoben za tako zahtevno šolo in ali ima dovolj poprejšnjega znanja, da bo uspešnejši. Zaradi tega starši svojim otrokom ne plačujejo instrukcij, da bi popravili nezadostne ocene, temveč da bi pridobili več znanja, kot ga zahtevajo obvezni programi.

Pri nas seveda terjamo za vse enake možnosti, za vse prostor v najboljših šolah, in to sočasno, ko zmanjšujemo količino denarja za šolstvo.

Toda ali so res vsi kandidati sposobni za najzahtevnejše šole? Stara gimnazija je dosegala odlične uspehe predvsem zato, ker je diferencirala kandidate že ob vpisu in sprejela le najboljše. Če so vsi (ali vsaj večina) letošnjih kandidatov za gimnazije sposobni, da bi uspešno končali tako kakovostne in zahtevne šole, kakršna mora postati gimnazija, potem smo Slovenci najuspešnejši narod zdaleč najbolj visokim odstotkom nadpovprečno sposobnih otrok, ki imajo povsem urejene delovne navade, cudovito poprežno znanje...

Čeprav si iskreno želim, da bi pripadal takšnemu zavidanju vrednemu narodu, sem prepričan, da so naša del ta in fantje povsem normalni, isk - i mladi ljudje, med katerimi se distribucija talentov približuje Gaussovi krivulji.

Nadaljevanje na 5. str.

UNITARIZEM SKOZI PEDAGOŠKA VRATA?

Limanice za naivne

Kaže, da bo naša presenečenj polna balkanska država kmalu dosegla evropski rekord v strankarski maniji. Desetinam republiških in federalističnih strank se bo pridružila še Demokratska pedagoška stranka Jugoslavije.

Iz nekdanjega enoumja prehajamo v že težko razpoznavno raznoustje, saj so si mnoge stranke, zlasti na zvezni ravni, programsko podobne kot jajce jajcu.

ponujali prenovljene modele jugoslovanskega demokratičnega »zajedništva« v izobraževanju.

Poglejmo nekaj ponujenih ciljev in jih primerjajmo zvečnimi variacijami na isto temo!

Kaj ponujajo: zvezno ministrstvo za izobraževanje, jugoslovanski zavod za preučevanje šolskih in pedagoških vprašanj, zvezni pedagoški inštitut, založniško pedagoško hišo, pedagoško revijo na zvezni ravni itn.,

10. Boričemo se za tako organizovano šolo i fakultet u kojima neće biti ponavljanja razreda i godina već obezbeđen uspeh i napredovanje učenika i studentima različitih sposobnosti. Predlažemo da se razmotri mogućnost da se studentima koji su četiri i više puta polagali ispit iz istog predmeta, a nisu položili, unese u indeks pozitivna ocena bez nove provere znanja.

V poplavi razglasov in pozivov, ki nas kar naprej osrečujejo, je beograjski letak z vabilom za vpis v Demokratsko pedagoško stranko Jugoslavije namenjen zlasti učiteljem in drugim, ki si prizadevajo za boljšo vzgojo in napredno Jugoslavijo. Res, zakaj se ne bi učitelji in njihovi somišljeniki združili v svojo stanovsko stranko, saj si podobne združbe privoščijo npr. tudi obrtniki?

Do tod vse lepo in prav. Toda ko začnemo prebirati cilje in naloge te nove jugoslovanske stranke, zagledamo znane zahteve. Z njimi smo imeli pogosto opravka v ne tako daljni preteklosti, ko so nam zagovorniki čvrste in učinkovite federacije

itn. Krona novega »zajedništva« bi bile nekakšne prenovljene jugoslovanske otroške in mladinske organizacije in časopis Jugoslovenec. Namesto obrabljenih skupnih jeder - novi skupni vzgojno-izobraževalni cilji in naloge.

No nekaj izvirnega pa le najdemo: študentom, ki so najmanj štirikrat padli na izpitu iz istega predmeta, bo stranka, ko bo na oblasti, poklonila pozitivno oceno. Priznati moramo, da je zamisel izvirna. Ob rekordnem jugoslovanskem osipu v visokem šolstvu lahko novi stranki samo zaželimo: »Falirani študenti vseh republik, združite se!«

BORIS LIPUŽIČ

doma drugje

GRAŠKI PEDAGOŠKI DNEVI

Osrednja tema: učiteljeva osebnost

Sosednje avstrijske dežele imajo strokovno spopolnjevanje učiteljev osredotočeno na svojem (deželnem) pedagoškem inštitutu, ki sproti zaznava splošno izobraževalno, pedagoškodidaktično in strokovnoteoretične potrebe pedagoških delavcev. Na prijazno vabilo tamkajšnjega pedagoškega inštituta se že nekaj let udeležujem štajerskih pedagoških dnevov v Gradcu, ki jih sosedje brez obotavljanja ali zapletov vsako leto začnejo takoj po koncu pouka, torej na sam prvi dan počitnic. Učitelji se prijavljajo na podlagi dovolj zgodnjega razpisa najkasneje v prvih dneh maja, to pa omogoči temeljito pripravo vseh izobraževalnih oblik.

Letošnji štajerski razpis, ki niti ne zajema srednjih šol, je bil še bogatejši kot prejšnja leta. Obsegal je kar 372 izobraževalnih oblik, v dodatku pa še nekaj splošno pomembnih vsebin drugih deželnih pedagoških inštitutov. Po prijavnem roku je letos odpadlo okrog 150 torej manj privlačnih oblik spopolnjevanja, ker se je zanje prijavilo manj kot 18 učiteljev – to je najmanjša izvedbena skupina. Zvedel sem, da s posluhom izvajajo seminarje še z vsaj 15 udeleženci. O končnem programu pedagoški inštitut potem še prej obvesti vse šole z novo brošuro, ki tokrat vsebuje seveda le še z udeležbo potrjene teme, ob tem pa še gradivo o vrsti vzporednih prireditev (razstave in predstave učbenikov, kulturni nastopi, poučni izleti...), abecedni razpored vodij seminarjev (z oznako izobraževalne oblike) in seznam za program odgovornih delavcev inštituta. Vse to se prepleta z izbranimi spodbudnimi navedkami iz pedagogike in književnosti.

Takšno strokovno spopolnjevanje opisujem nekoliko širše v prepišanem, da ga je mogoče v marsičem upoštevati tudi pri nas, ki radi zamujamo že z razpisom: čeprav vendarle ob začetku junija je bil prepozen že lanski, letošnji ob koncu junija pa še toliko bolj, potem pa se kd sredi počitnic celo čudi, da je odziv slab. Vsa avstrijska bogata ponudba, ki jo v celoti financira vlada, ima še to prednost, da je izrecno razvrščena po področjih, kot so splošna pedagogika in didaktika, predšolska vzgoja, razredna stopnja osnovne šole, predmetna stopnja, politehnična stopnja, posebna šola in preostale oblike.

Skupni slavnostni začetni del pedagoških tednov (tednov zaradi tega, ker se posamezni seminarji nadaljujejo ali sploh začnejo še v septembru pred poukom ali v zimskih počitnicah) poteka v veliki dvorani deželne gospodarske zbornice. Zbornica je bolj povezana s šolstvom kot pri nas. Tudi letos so udeležencem delili slikovno gradivo kot pripomoček pri poklicnem usmerjanju za 90. leta v delovna področja z največjimi zaposlitvenimi možnostmi z geslom Od dela z rokami k delu z možgani. To seveda zaradi čedalje zahtevnejše tehnologije velja skoraj že za vsako delo.

Že prikazani vsakoletni razpis strokovnega spopolnjevanja določa tudi skupno težišče celotnega programa in letos se je graški pedagoški inštitut odločil, da bo to učiteljeva osebnost – za razliko od prejšnjih let, ko so prevladovala sistemska vprašanja. Direktor inštituta Karl Haas je poudaril, da s tem pač prihaja v ospredje vzgojna vloga šole in z njo učenec kot osebnost in ne nikakor ne moremo obravnavati

brez osebnosti učitelja. Ob tem je omenil tudi hude denarne težave in državne varčevalne posege v delo inštituta, ki gredo že tako daleč, da ga neposredno ogrožajo. Sledil je nastop predsednika deželnega šolskega sveta (ministra) dr. Berndta Schilcherja. Nekoliko je ublažil direktorjevo črnogledost in hkrati povzročil novo: število šoloobveznih otrok se bo v naslednjih 20 letih dramatično zmanjšalo do 40 odstotkov in s tem število učiteljev za okrog 3000. Že zdaj je tam več tisoč brezposelnih učiteljev in takšna nerazvojna gibanja jim tudi za naprej dajejo komaj kaj strokovnih možnosti. Torej učitelj kot nezaposleni?

Pravi strokovni del sta vpeljala deželna šolska nadzornika F. Leitner z referatom o nekaterih vidikih učiteljeve osebnosti na poti od dobrega k še boljšemu učitelju (s poudarkom, da prepogosti birokratski posegi šolskih in vsakršnih oblasti učitelju pri tem niso ravno v pomoč) in H. Heuberger (učiteljeva osebnost kot najpomembnejše merilo skoraj vsega šolskega). Osrednje predavanje je pripadalo zahodnonemškemu profesorju pedagogike dr. Ruperta Vierlingerja z univerze v Passau, ki ga je prof. Haas predstavil z razmeroma zahtevno opredelitvijo Quenderker – če že ne krivoverec pa vsekakor nekdo, ki s svojim mišljenjem vznemirljivo uhaja iz ustaljenih tirnic. Najbrž je izpolnil vsa pričakovanja, čeprav predvsem menim, da je povečini le razčlenjeval in potrjeval naše predstave, slutnje in dvome. Kot vodilo si je izbral misel biti učitelj na stvarnih tleh in hrepeneti po vzvišenih ravneh še boljših možnosti. To naj posameznika spodbuja k takšnemu razvoju svoje osebnosti, da bo zares rasel vzporedno z zahtevami svojega poklica. Od množice osvetljenih pedagoških resnic naj strmem vsaj te: Učitelj lahko živi in dela z otroki le, če jih je zmožen spoznavati, spoštovati in vzljubiti. Izpolnjevanje nekakšne zgolj poklicne obveznosti brez čustvene navezanosti na šolo vodi v osebne težave in poklicne bolezni. Svoje delo po učenčevi meri bo učitelj lahko opravljal le, če ga bomo uspešneje kot doslej osvobodili duševnih in gmotnih ovir, ki jih mnogokrat in še zmeraj ponazarja že sam šolski zvonec.

S prof. Haasom sva s posebnim zadovoljstvom ugotovila, da je letos ob pedagoških tednih uspel tudi razpis za enotedenski tečaj slovenščine pod naslovom Učimo se govoriti z našimi sosedmi. Tečaj je na pedagoški akademiji v Gradcu vodil prof. A. Wiesler. To je vsekakor primeren korak z avstrijske strani k še boljšemu čezmejnemu – zlasti medšolskemu sodelovanju.

FRANČEK LASBAHER

8. KONGRES DEFEKTOLOGOV NA DUNAJU

Sožitje s prizadetimi

Od 14. do 16. junija letos je bil na Dunaju 8. kongres defektologov, ki se ga je udeležila tudi manjša skupina defektologov iz Slovenije (z dvema referatoma). Kongres je imel nosilno temo Prizadetost in okolje – okolje in prizadetost in s tem pritegnil veliko strokovnjakov s tega področja. Poleg številnih udeležencev iz držav tako imenovane srednje Evrope so bili tudi kolegi iz Japonske, Grčije in Sovjetske zveze.

Združenje avstrijskih defektologov (hilpädagogov) je kongres pripravilo primerno tradiciji (združenje obstaja že od leta 1935) in ugledu, ki ga uživa v avstrijski javnosti. Mestne in državne oblasti so namenile temu srečanju veliko pozornost in ta se je kazala tudi v navzočnosti državnih ministrov. Tema Prizadetost in okolje – okolje in prizadetost je bila uvrščena na kongres defektologov prvič. Simbolizirala je širok družbeni pomen te problematike, ki jo marsikje še zmeraj skušajo odriniti na rob družbenih dogajanj in družbene zavesti. Tudi temu kongresu je dajal ton ugledni avstrijski strokovnjak prof. dr. Franz Wurst, starosta avstrijskih defektologov, svetovljan v naši stroki in velik prijatelj slovenskih defektologov.

Uvodni referat direktorja defektološkega inštituta v Freiburgu v Švici prof. dr. U. Haerberlina je obravnaval problem okolja in dostojanstva prizadetih. Z izrednim posluhom za problem je ta strokovnjak, ki je prehodil pot od učitelja na posebni šoli do mednarodno priznanega univerzitetnega profesorja, predstavil svoj vizionarski način obravnave prizadetosti.

Normalnost–nenormalnost se pojavljata kot vrednostni sistem socialnega okolja, kot odnos med različnimi ljudmi, med katerimi so tudi prizadeti–moteni. Na prizadetost–motenost ni mogoče gledati kot na neko objektivno individualno stanje, temveč jo je treba presojati v povezavi s socialnim okoljem. Saj to izredno vpliva na prizadetost–motenost, skratka jo nekako določa. Zato tudi pripisujejo tolikšen pomen odnosu med prizadetimi in drugimi. Okolje prizadetih je izjemno sestavljeno, saj uvrščamo vanj ne le vso družbeno organiziranost, odnose in vrednote, temveč tudi stanovanje, pohištvo, komunikacijska sredstva. Vse to je za posamezno vrsto prizadetosti različnega pomena.

V njem so številne ovire, ki lahko onemogočajo normalno življenje prizadetih. Zato je spreminjanje okolja pomembna naloga defektologije. Sodobna humanistična obravnava prizadetosti izhaja iz podmene, da je vsak prizadeti naprej človek kot vsi drugi in šele nato človek z okvaro – motnjo. Vsako usmerjanje v handicap ogroža dostojanstvo prizadetih. Zato pomenijo po mnenju omenjenega avtorja ustanove, birokracija, profes-

ionalizacija, diagnosticiranje in tipologiziranje prikrito grožnjo dostojanstvu prizadetih. Tako pojmovan vizionarski prijem temelji na enakosti in partnerstvu. Vse, kar ogroža dostojanstvo prizadetih, ni v prid včlanjevanju prizadetih v življenje. Vse to so tržne kategorije, ki poleg različnega fanatizma ogrožajo dostojanstvo prizadetih. Toda to je vizionarski prijem. Resničnost pa je drugačna. Zato iščemo novo identiteto in nov življenjski smisel. Možnosti za novo identiteto pa so v ljudeh, v demokratizaciji, v religiji.

Prof. dr. U. Haerberlin je končal svoj referat z mislijo enega od začetnikov defektologije prof. Hanselmanna: »Človek ni to, kar ima, temveč to, kar išče.«

Živeti skupaj, v sožitju, drug z drugim, biti integriran, to so cilji, ki si jih postavljamo pri rehabilitaciji prizadetih. Kakšne so resnične možnosti in kje so ovire. Kako spreminjati odnose v okolju, odnos do prizadetih? Kako urediti sosedstvo s prizadetimi, da ne bo le redukcije in adaptacije? Kolikšen je pomen okolja za življenje prizadetih, saj okolje dela človeka? Kakšna je vloga družine v življenju prizadetega? Družini je treba pomagati, starši morajo imeti potrpljenje. Takšne in podobne misli so prepletale številne referate. Prizadeti je nujno sprejemati, živeti z njimi v sožitju, ne pa jih odpraviti na obrobje. Prizadeti potrebujejo družbo, družba potrebuje prizadete. V pojmu integracija je zajeto veliko. Toda kaj je integracija? Po mnenju prof. Wursta je integracija prizadevanje, izobraževanje, vključevanje v okolje. Integracija je postulat. Rešitve ali koraki naprej v tej smeri so nove zamisli, zasebna pobuda, različnost rešitev, različna ponudba. Tekmovalnost je tudi tu. Toda ne moremo govoriti, da so npr. šole s prilagojenim programom (to je naš naziv za podobne posebne šole v tem delu Evrope) slabe, skupne ali integrirane šole (gesamtschule) pa dobre. To je poenostavitev, ki škoduje integraciji. Nedvomno bodo tudi v prihodnosti še potrebne posebne oblike in ustanove, toda življenjske razmere v njih bodo morale biti čim bolj normalne.

Kongres je ponovno pokazal, da o prizadetih ne smemo govoriti le strokovnjaki, temveč morajo v skladu z naprednimi idejami govoriti o sebi, o svojih potrebah tudi prizadeti sami. Zato je bil zelo prepričljiv nastop paraplegika dr. Radtkeja iz

Münchna, ki je vodja delovne skupnosti prizadetih v Münchnu in je imel referat na temo Prizadeti v ekološkem ravnotežju skupnosti.

Delo po skupinah je zajelo zelo širok spekter ozko strokovnih pa tudi bolj splošno družbenih vprašanj, ki so jih obravnavali teoretični razni stroki (združenje za heilpädagogiko namreč združuje v Avstriji zdravnike, psihologe, vzgojitelje predšolskih otrok, učitelje, vzgojitelje, terapevte, socialne delavce, negovalke prizadetih itn.) in številni praktiki. Čeprav je bilo težko slediti delu različnih skupin, je bilo vendarle mogoče ugotoviti, kako zelo različne so zamisli in kako različne možnosti in oblike dela s prizadetimi. Morda je ta različnost za nas, ki smo togo postavljeni v poenotene modele in rešitve, še bolj vidna. Tudi tu je bila opazna težnja, da je treba pustiti idejam prosto pot, ki vodi v različne rešitve. In le življenje je tisto, ki pokaže in odreja, kaj je slabo, kaj dobro in kaj boljše, kaj se ohranja in kaj odмира. Torej brez revolucij in pretresov, toda v neprestanem spreminjanju, spopolnjevanju. Čeprav je bil program za ta okolja pričakovano zgoščen, smo vendarle našli tudi nekaj možnosti za ogled posameznih ustanov za usposabljanje prizadetih. Pri tem človek takoj opazi, kako brez velikih

pravil in norm ter strogega reda vse gladko teče. Prizadeti so umirjeni, njihovim naravnim potrebam so prilagojeni način dela in odnosi, ki upoštevajo posebnosti vsakega otroka. Nikogar nič ne moti, če en otrok dela fizioterapevtske vaje z določeni pripomočki, drugi nekaj bere, skupina treh nekaj oblikuje, spet naslednji počiva. Osebe, ki dela v takšnih enotah sledi tem različnim potrebam otrok in jih vodi v dejavnosti brez priganjanja in živčnosti. Sproščenost in zadovoljnost sta nujni, da prizadeti začne sodelovati v dejavnosti in je pri tem uspešen. Omenil bi še nekaj. Tudi v dunajskem Holburgu, kjer je potekal kongres, vedo, da obstajajo tudi prizadeti. Tako kot tudi sicer na Dunaju, kjer so na mnogih mestih sanitarije, pločniki, vhodi prilagojeni tudi ljudem na invalidskih vozcih.

To se jim zdi tako samoumevno in normalno, kot se jim tudi sicer zdi povsem normalno, če na ulici vidijo telesno ali duševno prizadetega človeka. Res tako vse normalno in razumljivo. In prav to tako normalno in razumljivo je prvi pogoj za sožitje, partnerstvo in integracijo prizadetih v življenje. Občutek imam, da smo mi prav glede tega še daleč od Evrope.

DARKO OPARA

Video ustvarjalnost otrok na pohodu

Že 30 let je razvijanje otroške in mladinske filmske ter video ustvarjalnosti naloga Mednarodnega centra Film in mladi, ki deluje pod pokroviteljstvom Unesca. Vsakoletni natečaj, ki ga organizirata center, je pregled te ustvarjalnosti. Letošnji finale tega natečaja pod naslovom Natečaj X. Muza bo septembra v Ljubljani. Pregledi dveletnega dela potekajo povsod po svetu. Mladi do dvajsetih let so za ta natečaj snemali s filmsko in videokamero. Nekateri so se odzvali na razpisano temo Pravica biti drugačen, ki pa ni bila obvezna. Zato jih je večina izbrala temo po svoji volji.

Francoski pregled filmske in video ustvarjalnosti mladih je bil v starinskem mestecu Mont Belardu blizu švicarske meje. Bil je sestavni del 5. svetovnega festivala video ustvarjalcev. Omeniti je treba, da v tem mestecu nameenjajo video ustvarjalnosti velikansko pozornost pri tem pa ne pozabljajo na otroke. Organizatorjem festivala je uspelo zbrati video z vsega sveta. Videastom so se pridružili še ugledni znanstveniki in misleci z vseh celin ter razpravljali o temi Smrt, ljubezen, vojna, ki je bila tudi vodilo festivala. Organizatorji so pripravili tudi okroglo mizo V žarišču, na kateri so praktiki, znanstveniki in organizatorji kulturne dejavnosti osrednjih francoskih organizacij razpravljali o problemih otroške filmske in video ustvarjalnosti.

Razprava je zanimiva tudi za nas, če ne že celo poučna. Problemi so tu in tam podobni, izhod iz krize otroške filmske ustvarjalnosti pa moramo iskati mi prav tako nujno kot Francozi. Letošnja proizvodnja filmov, ki so jih posneli francoski otroci (na natečaju so sodelovali le-ti), je pravzaprav kompromis med filmom in videom. Vsebine so bile filmsko posnete z videom. Bilo je sicer nekaj formalnih odklonov v korist videa, vendar premalo, da bi lahko govorili o novem izdelanem področju otroške ustvarjalnosti. Ker pa je le-ta očito na pohodu, bo zanimiv kratek povzetek bistvenih problemov, pred katerimi so se znašli francoski pedagogi.

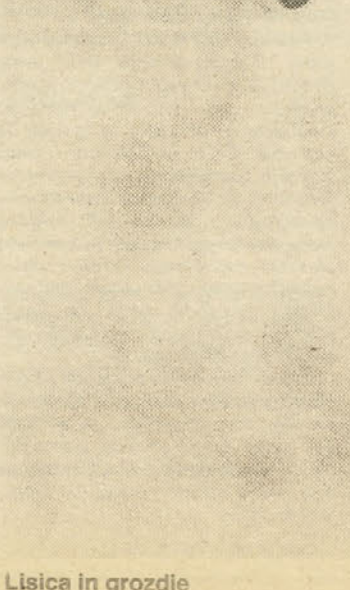
V francoski šoli dajejo prednost vsemu, kar bi lahko pripo-

moglo, da bi dobili v šole čim več avdiovizualnih sredstev in jih uporabljali v šoli – didaktično in vzgojno. Želja po filmskem ali video ustvarjanju je bolj ali manj vsa povsod. Vse to pa prinaša več vprašanj, kot je mogočih odgovorov. Sredstva se razvijajo hitreje, kot pa se na ta razvoj odzivajo učitelji in vzgojitelji.

Filmska ustvarjalnost postaja za otroke manj zanimiva. V ospredju je videokamera in preskušanje njenih zmogljivosti. Izkušnja s filmsko ustvarjalnostjo otrok zagotavlja, da se bo otroška video ustvarjalnost razvijala hitreje od filmske. Pri tem francoski strokovnjaki upoštevajo načelo, da je filmsko in video ustvarjanje otrok predvsem vzgojno sredstvo; saj pri tem otrok s kamero v roki skuša izraziti neko misel ali občutek. Gledalec naj bi s tem sporočilom komuniciral. Ker pa mladi človek svojo zamisel sporoča osebno, uporablja svoj poseben izraz, ki se največkrat razlikuje od konvencionalnega. Če je otrok pri snemanju samostojen, redko računata na to, da bo zadeva gledalcu všeč. V tem pa tiči tudi nesporazum, ki nastaja med otrokovim poročanjem in odraslim sprejemnikom. Da bi se temu izognili, je treba storiti vse, da bi ta posebna govorica mladih pridrila v svet odraslih, da bi njihova misel postala sprejemljiva za širši krog ljudi.

Francozi predlagajo čim več izmenjave programov in projekcij povsod, kjer je to le mogoče. Največ si obetajo od učitelja, naj bi bil za to delo tudi usposobljen. Ni nujno, da je filmski ali video umetnik. Glavno je, da ima dovolj znanja, ki ga lahko prenaša mladim. Učiteljev s takšnim vedenjem pa primanjkuje tudi v Francoskem. Stisko rešujejo z individualnim delom, s pripravami seminarjev, z organizacijo ateljejev in srečanj. Avdiovizualna vzgoja je našla svoj prostor tudi v učnih načrtih pedagoških višjih šol. Znanstvene ustanove raziskujejo fenomen otrokove filmske in video ustvarjalnosti. Film in video otrok prikazujejo otrokom in odraslim. V javnosti se ustvarjalnost širi in utemeljuje. Video ima danes prednost.

MIRJANA BORČIČ

Lisica in grozdje

Prebiti zid – trd in visok

Pogovor s psihologinjo Marjo Strojino o Klubu staršev za boljšo šolo

Vse nas pesti slabo, neustrezno sporočanje, tako izražanje kot sprejemanje sporočil.

Marja Strojina je diplomirana psihologinja in dela kot svetovalka v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani. Sodeluje pri vsem, kar je zanimivo, novo in nekonvencionalno. Tako delo sta npr. skupnostna pomoč in samopomoč. Zdaj zagreto deluje v Klubu staršev za boljšo šolo.

Za pogovor sva se dogovorili za dan ob koncu junija, ko je bilo »ta hudo za nami«.

29. junij. Pozdraviva se, a že zazvoni telefon, ki se v tem dopoldnevu še večkrat oglasi. Marja Strojina s pomirjujočim glasom tolaži in svetuje mamam in očetom, ki pošiljajo svoj klic v sili zaradi otrokovega učnega neuspeha, popravnih izpitov, vpisov v srednjo šolo, skratka vsega, kar marsikateri družini zagreni življenje ob koncu junija.

Vmes pa se vendar pomeniva o marsičem, predvsem o Klubu staršev za boljšo šolo.

Kako je nastal ta klub?

Pobudo zanj sem dala zaradi poklicnih in osebnih izkušenj. Imam tri otroke, ki so zelo različni po značaju in uspešnosti, tako da se od njih veliko učim.

Kar naenkrat se nas je zbralo šest staršev, ki smo začutili potrebo po boljši šoli; zdaj nas je zbranih že okoli sto. To je odprta, neregistrirana skupina za samopomoč. Nekateri pridejo, rešijo svoj problem in grejo, drugi pa ostanejo z željo, da bi s svojim znanjem in izkušnjami pomagali drugim. Pojavljajo se že novi klubi. Zelo delaven je novogoriški, pripravljajo pa jih tudi v Zasavju in Celju.

V bistvu smo skupina javnega pritiska, ki daje pozitivna sporočila.

Kadarkoli sem bila na sestankih kluba, sem jih doživljala kot »olajševalnice«.

Res, kot ste slišali, starši hudo prizadeti, jezni ali obupani pripovedujejo o krivicah, ki se dogajajo njihovim otrokom – posebno v srednjih šolah. Nekateri pa z navdušenjem govorijo o dobrih učiteljih, ki bi jih bilo treba pohvaliti in nagraditi.

Se vam zdijo vse pritožbe staršev upravičene?

Ne, ampak ne smemo pozabiti, da so starši in otroci življenjsko povezana enota. Zato tudi ugovori staršev včasih temeljijo zaradi čustvene prizadetosti na neupravičenih posplošitvah.

V mnogih zbornicah prevladuje »ljudstvo«. Učiteljski zbor preide v obrambo: branijo se pred tistimi zgoraj, pred otroki, pred starši. Ker se kolektiv čuti ogroženega, zatre tiste, ki bi radi delali drugače. Namesto da bi učitelji in starši delali skupaj, delujejo drug proti drugemu.

V čem pa vidite rešitev?

Bistveno je, da ustvarimo za učitelje, otroke in starše enako-

Marja Strojina

vredne možnosti, teh pa zdaj ni. Otrok mora postati sistemsko zavarovan, to pa se bo zgodilo, kadar bosta na šoli morala in strokovnost na prvem mestu. Starši bodo prihajali v šolo neobremenjeni, ne kot v napad, ampak po dobrodošlo izmenjavo informacij, ki bodo pripomogle k otrokovemu uspešnemu razvoju.

Poleg enakovrednih možnosti je nujno več dialoga in več strpnosti v njem. Žal – vse nas pesti slabo, neustrezno sporazumevanje, tako izražanje kot sprejemanje sporočil. Prav to! Namesto da bi mati rekla učiteljici: Moj otrok vas ne razume, moj otrok se vas boji, jo je strah, da se bo učiteljica zaradi take izjave maščevala.

Kdo pa bo začel tak dialog?

Pri ustvarjanju dialoga ima bistveno vlogo institucija, predvsem ozaveščen ravnatelj.

Kaj bi še pripomoglo k obojestranskemu zadovoljivemu odnosu med šolo in starši?

Potrebne so skupne akcije. Starši lahko ponudijo šoli kup stvari, saj poznamo primere, ko ustvarjalno sodelujejo na roditeljskih sestankih; le-te bi morali spremeniti, saj so marsikje na ničli. Spremeniti bi jih morali v bogata, zanimiva in uspešna srečanja.

Kaj pa spremembe v pouku?

Nujen je diametralni premik, ki se v svetu že nakazuje – od programocentričnosti k pedocentričnosti. Ko postane otrokov splošni razvoj središče šolskega procesa in se vse temu cilju prilagaja, takrat je nekažnava prava smer.

Novosti ni tako preprosto sprejemati, tudi staršem ne.

Vpeljevanje novih projektov mora biti vsestransko pripravljeno. Starši morajo biti obveščeni: strpno, jasno in prepričljivo moramo spreminjati staro miselnost, tako da bodo novost sprejeli, sicer lahko propade najboljše zamisle.

Za zgled nam je lahko model organizacije Evropskega sveta, ki k svojemu delu vabi starše in se trudi za nove odnose.

Kaj menite o usposabljanju učiteljev?

Zdaj bi morali prihiteti praksi na pomoč raziskovalni inštituti. Izrabiti je treba tudi vse novo in boljše, kar že delajo posamezniki, in to upoštevati pri stalnem izobraževanju.

Zato predlagam, da Prosvetni delavec odpre stran Moja inovacija; tako bi lahko učitelji predstavljali uspešne novosti. Nastala bi široka izbira in vsakdo bi dobil kaj zase.

Predstavili bi se posamezniki pa tudi učiteljski kolektivi. Zanimivo in predvsem poučno bi bilo zvedeti, kaj počno na primer na šoli v Suhi krajini. Pedagoginja, ki je tudi učiteljica slovenskega jezika, nam je le bežno nekaj povedala o uspešni povezavi šole s starši, s katero skušajo prebiti, zrušiti zid, ki je visok in trd.

Naj še povem, da sem na Danskem videla model uspešnega učenja branja, ki je metodološko

naš pogovor

in motivacijsko popolnoma izdelan.

Kdo so člani kluba in kakšen je njegov nadaljnji program? Koliko zanj prispevajo posamezniki?

V klub prihajajo povečini ozaveščeni starši, ki se želijo povezati z ozaveščenimi učitelji, in sicer s tistimi, katerih zamisli v šoli še niso prodrle. Že več kot polovica članov kluba je namreč učiteljev in profesorjev.

Eden izmed očetov meni, da klub že dosega svoj namen, da se že nekaj premika. Odslej bo morala šola upoštevati tudi starše, tega pa do zdaj ni bilo. Po svetu npr. najboljše uspevajo bolnišnice in šole, če jih nadzoruje porabnik (javnost).

Neka mati pravi, da tudi v zdajšnji šoli ne bodo zadoščali

skati in nagraditi dobre učitelje, so se posamezni starši na sestankih večkrat oglašali.

Voditi takle klub, v katerem je ozačje kar nabit s prekipevajočimi čustvi, sestanki pa trajajo tudi po štiri ure, se mi zdi zelo naporno. Vam je kdaj žal za porabljeno energijo in čas? Boste vztrajali?

Delala bom, dokler bom videla, da s takim delom vendar pripomorem k spreminjanju našega olesenelega mišljenja o šoli in dokler bom doživljala tako bogastvo vrnitvenih sporočil učiteljev in staršev.

Da spremembe morajo priti, je jasno, nakazujejo jih gibanja v svetu.

Zavedam se, da so konflikti, dileme in garanje nujni. Ostajam optimistka. Optimizem gradim

V klubu staršev za boljšo šolo se je oblikovala zamisel, o kateri sem prepričana, da bo zaživel.

Akcija ima naslov. **IŠČEMO NAJBOLJŠE UČITELJE.** Te bi ob koncu šolskega leta povabili na skupni sestanek, jih simbolično nagradili, predvsem pa se pogovorili o njihovem delu ter njihovih strokovnih in pedagoških pogledih na šolo; o vsem tem pa bi obveščali javnost.

Postopek si preprosto zamišljamo takole: Če se starši nekega razreda katerekoli šole v Sloveniji strinjajo, da je učitelj njihovih otrok **SUPER**, naj napišejo neformalno (poljudno) utemeljitev in jo s podpisi staršev pošljejo Klubu staršev za boljšo šolo, Gotska 16, Ljubljana.

Odbor kluba se bo pogovoril z učenci tega učitelja in z ravnateljem. Po dogovoru z učiteljem pa si bo tudi ogledal njegovo učno uro ter o njem in njegovem delu poročal v Prosvetnem delavcu.

Poiskali bomo tudi sponzorje za skromne izdatke, ki so povezani s to akcijo (prevozi in simbolična darila).

le dobri strokovnjaki (učitelji); mladostnik potrebuje prav tako kot otrok v svojih stiskah in za zdravo odraščanje tudi pedagoga.

Učitelji sami predlagajo, da moramo ozaveščene učitelje povezovati, kajti brezupno je, če kdo misli, da bo vse rešil sam, potem pa se ob neuspehu, nerazumevanju ali odporu drugih zlomi.

Neka mama pa je prepričana, da je treba nagraditi »svetle« učitelje, ki dvigajo veselje do učenja. S predlogom, da bi morali poi-

na vedenju, da je zdaj krizni čas za vse, in da dobre spremembe ne prihajajo čez noč. Zato je še bolj nujno, da sodelujejo vsi ljudje dobre volje.

Ne pričakujem revolucionarnih premikov in dosežkov, pa tudi rešitev od drugod ne, npr. »od zgoraj«. Delati moramo jaz, ti, mi. Vsak mora razmisлити, kaj lahko stori. V tem duhu je treba vzgajati tudi otroke in starše. In to je tudi vodilo Kluba staršev za boljšo šolo.

Pogovor pripravila **DANICA CEDILNIK**

Genialna zlata mladina slovenska

Nadaljevanje s 3. str.

In seveda, povsem normalno je, da si vsak želi doseči čim višjo stopničko, po možnosti vsaj malce nad stopnjo, kamor spada. Tudi starši si želimo nekaj podobnega za svojega otroka, in to je tudi povsem normalno. Toda odločitev staršev nosi v sebi tudi odgovornost. Treba je vedeti, kaj izbira šole nosi s seboj. Ali ni marsikatera mladostnikova travma, neuspeh, celo poskus samomora, za kar krivijo različni klubi staršev (in tudi sredstva javnega obveščanja) šole, predvsem posledica neprimerne odločitve staršev, ki so zaradi svojih ambicij vpisali otroka v prezahtevno šolo?

Izkušnja, ki sem si jo pridobil v dlje kot desetletje trajajočem šolskem delu, me potrjuje v prepričanju, da starši nemalokrat ravnamo iracionalno, ko gre za našega otroka.

Svoje cilje skušamo uresničiti, pa čeprav množica razlogov govori, da je naše prizadevanje že vnaprej obsojeno na neuspeh. Ko gre za našega otroka, skušamo uresničiti svojo vizijo uspešnega mladeniča, ki bo imel čudovit poklic, najboljšo odskočno desko v življenju. Včasih se s takšno iskreno in primarno potrebo zlijejo še naše neuresničene sanje o lastni poklicni poti, pa morda še slab občutek, da smo se otroku premalo posvetili v osnovni šoli, tako da zdaj, ko gre zares, skušamo nadomestiti zamujeno. Toda vse to ne jamči našemu otroku uspeha. Morda le ni tako slabo, da nam nekdo »od zunaj« onemogoči nesmiselno odločitev in tako prepreči neogibne zaplete ter vse tisto neskončno število mučnih pcložajev ki spremljajo šolski neuspeh.

Težavne napovedi

S tem pa smo se približali prvemu sklopu vprašanj – postopkom v zvezi s poklicnim svetovanjem in omejevanjem vpisa. Žal je videti da javnost, in tudi starši, komajda poznajo strokovno delo in praktično vrednost dosežkov, ki spremljajo poklicno svetovanje. Od bližje več let spremljam delo vsaj štirih šolskih svetovalnih služb in vem, da v dveh desetletjih njihovega dela skoraj nihče, ki mu je bila določena šola odsvetovana, ni bil uspešen, čeprav učitelji niso vedeli za nasvet. Žal tudi marsikdo, ki mu šolanje ni bilo odsvetovano, ni bil uspešen in je šolanje končal s katis: roje, toda vsaj eno je gotovo: z veliko zanesljivostjo se da že vnaprej napovedati, da nekdo ne bo uspešen na določeni šoli, težje pa je napovedati, ali bo uspešen.

Kako se da toliko zanesljivo klasificirati mladega kandidata, čeprav vemo vse o subjektivnosti ocenjevanja in o hitrem in temeljitim mladostnikovem razvoju, ki posega tudi v samo bistvo njegove osebnosti, pa še o vrsti drugih pojavov, ki vplivajo na šolski uspeh?

Šolske svetovalne službe zbirajo o vsakem učencu v Republiki Sloveniji množico raznovrstnih podatkov, ki so enotno in strokovno obdelani. Med drugim so to ocene ključnih predmetov v vseh višjih razredih osnovne šole, pa tudi podatki o prognostični vrednosti ocen z določene osnovne šole za določeno srednjo šolo. To se da ugotoviti celo za posameznega učitelja. Drugi pomembni vir pri oblikovanju poklicnega nasveta so testi sposobnosti, s katerimi zavodi za zaposlovanje enotno preverjajo

sposobnosti celotne populacije v Sloveniji. Prognostična in diagnostična vrednost teh standardiziranih testov je izredno zanesljiva, saj so prirejeni po

mednarodnih spoznanjih za našo populacijo in resnično preverjeni. Potem so tu še učenceve poklicne želje in interesi, ki pa jih spet strokovno ugo-

Orel in zajec

Preskus znanja – izhod v sili

Če se ob vsem tem ne morejo uskladiti zmogljivosti šol in želje kandidatov, potem se kot zadnje sredstvo uporabi preskus znanja, ki ga v upravljenih primerih odobri Zavod RS za šolstvo. Rezultati preskusa pa niso edino odločilni. Navadno se upošteva tudi vse prvine, ki so se zbrale v poklicnem usmerjanju (sposobnosti, šolske ocene...). Uspeh na »sprejemnem izpitu« predstavlja komaj polovico uspeha. Vse podatke se napravi primerljive tako, da se jih prevede v sistem točk in nato se sestavi vrstni red. Tako izključimo možnost, da bi o usodi mladega človeka odločalo zgolj naključje ob preverjanju znanja, ki traja le kakšno uro in ni najbolj zanesljivo. Prav tako pa so tudi precej izključeni vplivi »krivic« iz osnovne šole, pa tudi testom se nismo povsem prepustili. Ustvarili smo torej sistem, v katerem so zastopani trije različni strokovno preverjeni viri informacij.

Žal je videti, da ga le malokdo pozna celo v šolstvu.

Že samo s tem bežnim opisom nam torej postane povsem jasno, da je vsaj sistem poklicnega svetovanja in izbiranja kandidatov za srednje šole dovolj izdelan, da lahko doseže svoj namen, tako da prepreči mlademu človeku šolanje na tisti stopnji, ki zanj ni primerna. Ves letošnji vik in

krik ob sprejemnih izpitih v ljubljanske gimnazije torej ne more biti nič drugega kot izsiljevanje ambicioznih staršev, ki so pripravljeno celo podkupovati in trgovati z nalogami, jih izročiti svojemu otroku in ga tako primerno vzgojiti za goljufanje v življenju (!?)

Smo sami kaj drugačni? Ali nas skupaj s celotno javnostjo zanima še kaj drugega kot gimnazije? Vse druge ljubljanske in slovenske šole s sprejemnimi izpiti niso zaslužile niti omembe, razen kakšnega častne izjeme, kakršen je bil komentar radijske novinarke Brede Senčar.

Kam z vsemi dekleti, ki so osmi razred končale s popravnimi izpiti, pa zanje skorajda nimamo primernih nadaljevalnih programov? Naj gredo s štirinajstimi leti na ulice ali naj se srečno poročijo?

Ali koga zanima večina slovenskih srednješolcev na vseh drugih šolah, ki nimajo primernih učbenikov, ki se šolajo ob zastarelih in neprimernih programih?

Videti je, kot da se v Sloveniji vsi problemi srednjega šolstva začnejo in končajo le z gimnazijo in z nekaj sto ljubljanskimi revčki, ki morajo opraviti zaradi trme svojih staršev sprejemni izpit.

ZOLTAN JAN

Ste že naročeni na Prosvetnega delavca?

iz prakse
za
prakso

Za prijaznejšo šolo

Zadnje čase pogosteje slišimo imperativ »za prijaznejšo šolo« v strokovnih krogih, javnih obcih, v predstavitvah alternativnih šol in pri starših. Tudi na Zavodu RS za šolstvo nismo ob strani: že dalj časa spodbujamo učitelje k večji inovativnosti. Prve korake smo že naredili s poskusi integriranega pouka v prvem razredu, s sodobnejšim prijemom za dejavnost obvladovanje maternega jezika, z bolj problemsko zasnovano matematiko, z neposrednejšim in bolj izkušnjskim spoznavanjem področja spoznavanje narave in družbe. Vpeljali smo tudi novosti v predmete s povečini estetskimi in vzgojnimi vsebinami, ki bogatijo in sproščajo otrokovo osebnost. Korak naprej smo naredili z bolj organiziranim povezovanjem vsebin med predmetnimi področji; to se je najbolj izrazilo na dobro organiziranih dnevih s posebnimi programi.

V tem letu smo se načrtneje lotili t. i. projektnega dela v tretjem in četrtem razredu pri samem pouku. Spodbudila nas je dr. Helena Novakova s svojimi strokovno poglobljenimi in prepričljivimi usmeritvami o nujni potrebi takega načina dela, ki kar najbolj omogoča učencem razvoj njihovih potencialnih zmognosti. Učenec naj bo v vzgojno-izobraževalnem delu v drugačnem položaju: sodeluje naj pri načrtovanju pedagoškega dela, pri izvajanju posameznih etap (pri prevzemanju nalog in odgovornosti pri realizaciji), pri prenašanju spoznanega in pri vrednotenju svojega dela, dela skupine in vsega razreda.

Za tako delo nam ni bilo težko pridobiti skupine učiteljev, ki neposredno iščejo uspešnejše prijeme in načine vzgojno-izobraževalnega dela v svojih oddelkih. To so inovativni učitelji, ki preskušajo novosti, so pri tem sami ustvarjalni in kritični: ob naših teoretičnih izhodiščih in skupnih iskanjih najprimernejših vsebin, oblik in metod, sredstev in virov smo se odločili za pravo trije projekti: Rižanska dolina in Preharna v tretjem razredu ter Turizem na obali in v zaledju v četrtem. Dela smo se lotili teamsko: vsak projekt je prevzela manjša skupina učiteljev ob usmerjanju pedagoške svetovale. Misliti je bilo treba na veliko stvari: na temo in njene sestavine, na načine, ki naj omogočajo neposredno sodelovanje učencev, zadovoljitev in razvijanje njihovega zanimanja in zmognosti, na iskanje sodelavcev (notranjih in zunanjih) in ustanov, ki bi nam približale izbrana področja, pa še poskrbeli za denar.

Najpomembnejše pa je bilo motiviranje učencev kot nosilcev nalog. Učitelj se je moral temeljito poglobljati v strokovne, didaktično-metodične, organizacijske in tudi psihološke probleme. Za odgovore na številna vprašanja je moral poseči po raznovrstnem slovtvu, ki ga je obremenjevalo, hkrati pa bogatilo. Tudi živi stiki s sodelavci v šoli, zlasti v številnih delovnih organizacijah, ustanovah, naravnih okoljih so terjali poglobljeno pripravo in jasne cilje. Organizacijsko in gmotno ni bilo lahko poskrbeti za vse: veliko je bilo skrbi s prevozi, z vodenjem skupin, anketiranjem, zbiranjem potrebnih virov in gradiva.

Ko je bilo posameznemu učitelju jasno, kaj hoče, se je lotil dela z učenci. Od motiviranja učencev za določeno temo in »predajanja« pobude le-tem, so prišli do okvirnega skiciranja, ki je postopno (z različnimi prijemmi) prehajalo v sistematično načrtovanje. Učitelj je spodbujal učence k iskanju zamisli, poveljal izvirnost, vztrajnost, sodelovanje in štrpnost. Tako je nastajal načrt, pri katerem so učenci živo in enakopravno sodelovali. Sledilo je izvajanje najzahtevnejše stopnje pedagoškega dela, ki je bila odvisna od kakovosti prejšnjih.

Občutljiv del načrtovanja je bilo oblikovanje skupin in razdeljevanje nalog posameznikom, dvojicam, skupinam, saj je terjalo od učitelja poznavanje za-

manja in sposobnosti učencev, medsebojnih odnosov, osebnostnih lastnosti in še posebej njihovo razvojno stopnjo. Skupaj so se dogovarjali, katere smotre bodo dosegli, kako bodo izvajali delo. Izbirali so aktivne oblike in metode dela, od neposrednega opazovanja pojavov v naravi, njihovih sprememb, povezanosti in odvisnosti, prek anket, intervjujev, dela s pisnimi viri, zbiranja gradiva do ekskurzij in ogledov. Lastna udeležba pri nastajanju načrta jih je zavezovala za usrešničev, najzahtevnejšo stopnjo pedagoškega dela. Da bi jo učenci čimbolj samostojno in uspešno izpeljali, jih je bilo treba marsičesa naučiti: kako naj pripravijo vprašanja za pogovor ali intervju, kako naj se vedejo, kako naj urejajo podatke, gradivo, kako naj prenašajo pridobljena spoznanja sošolcem, kako poslušajo in kako iz množice spoznanj odberejo najpomembnejša. To je pravzaprav smoter pedagoškega dela in hkrati tisti smoter naše šole, ki ga tako težko dosegamo; gre za to, da naučimo učence, kako naj se učijo s svojim delom (izkušnjsko učenje) in z uporabo ustreznih virov. Primerna razdelitev nalog, izbiranje načinov pa tudi primeren obseg in globina snovi izbrane teme so bili najtrši orehi za tiste, ki so sodelovali. Zelo so se trudili, zato so bili tudi uspešni. Učenci so bili spodbujeni, zato so naloge zavzeto in po svojih sposobnostih kakovostno opravljali. Učitelj je stopil v ozadje, iz klasičnega prenašalca znanja se je spremenil v nevsiiljivega spodbujevalca.

O tem nas je prepričal zadnji del, v katerem so učenci pokazali največjo samostojnost pri urejevanju, posploševanju in prenašanju vsega doživetega in spoznanega. Dosegli so smoter višje ravni: reprodukcije skoraj ni bilo, očitne pa so bile analiza, sinteza in uporaba znanja v novih primerih. Skozi vse dejavnosti učencev se je kazala sproščenost, ki so jo omogočale izbrane metode dela in integrirane vsebine večine predmetnih področij. Učenci so živo pripovedovali, opisovali opazovane pojave, sestavljali sestavke, uganke, prigodne pesmi, plesali, dramatizirali... Med njimi ni bilo niti sledu dolgočasje, utrujenosti, naveličanosti.

Navzoči učitelji, nekateri ravnatelji in njihovi pomočniki ter svetovalni delavci so bili navdušeni: ob vrednotenju opazovanja-nega procesa so posebej poudarili kakovostne lastnosti: raziskovalnost in ustvarjalnost, neposreden način pridobivanja in vrednotenja znanja, zakonitosti – izkušnjsko učenje, drugačne možnosti za uresničenje izbrane teme (od drugačne razmestitve klopi do pridobivanja znanja zunanji učilnice), pristne medsebojne odnose (učitelj – učenec; učenec-učitelj; učenec-učenec) in veselje pri delu.

Veliko vprašanj je še odprtih in vseh ne bomo mogli rešiti sami. Zadovoljni pa smo, da smo pripevali drobec k spremembi miselnosti učiteljev in dokazali, da tudi v danih razmerah lahko približamo šolo otroku.

ELDA FRAS

Po letošnjem testiranju

V junijskih dneh je Zavod RS za šolstvo izpeljal vzorčno testiranje učencev prvih in drugih razredov iz materinščine – beseda pa bo le o prvih razredih. Učitelji smo že na prejšnjem aktivu izrazili pomeleke, nismo se strinjali predvsem zato, ker niso bili utemeljeni cilji testiranja. Učenci so test vendarle odpisali – kako, pa bomo, upam, videli. Jasno je le, da je vse skupaj padlo v močno neprimeren čas zaokroževanja ocen, splošne preutrujenosti, ob tem pa smo verjetno pozabili na mnoge nadrobnosti. Dobrim učencem seveda ni vseeno, koliko so morali pustiti praznega, ne njim ne njihovu učitelju, in to je verjetno razumljivo.

Za imenom, priimkom, razredom in šolo(!) je sledilo 10 literarnih in 9 jezikovnih vprašanj s podvprašanji: tipi nalog: o čem govori – opredeli – označi – preberi in odgovori na vprašanja – dopolni besedilo – ugotovi metrično podobo ipd. (razen ene naloge vse sestavljene zelo klisejsko s pričakovanimi povečini enobesednimi odgovori, ki so hkrati reprodukcija prebranih v Berilu ali Književnosti).

Spraševalo se je po:

a) sporočilu (»o čem govori duhovnik v drugem bržin, spomeniku« Trubarjeve pridige, proti zidavi cerkva – op. ta drobni izveček je tudi edini primer pisanja naših reformatorjev, saj so do zdaj znani primeri pisanja Dalmatina, Krelja in Bohoriča odpadli);

b) označitvi osebe (Goethejevega Wertherja – op. po avtorju se tokrat ni vprašalo);

c) motivih (treh ljudskih pesmi: Lepa Vide, Rošlina in Verjanka ter Hasanaginice);

d) literarni vrsti (že omenjenih ljudskih pesmi in Prešernovega Slovesa od mladosti);

e) avtorstvu (omenjenih ljudskih pesmi – op.?! Vodnikove Pesme Na moje rojake s podvprašanjem, zakaj je to razsvetljenska budnica, Prešernovega Slovesa in Sofoklove Antigone s podvprašanjem, katero mesto z njo sočustvuje in zaradi katerega (t) dela »je bilo dekle kaznovano« – op. videti je, da je kar narobe, če se je učitelj odločil preakniti Antigono v čas Smoletove);

f) naslovu (Vodnikove zbirke, Dantejeve Komedije s podvprašanjem o Dantejevih spremljevalcih ter Goethejevega Trpljenja mladega Wertherja hkrati z obliko dela);

g) opredelitvi pridige (J. Svetokriškega Na novega leta dan, kjer naj bi učenci med več odgovori poiskali pravilne: homilijo, prozo, barok, politerarno delo – op. ne bi bilo smiselno vprašati vsaj še po označitvi baročnih slogovnih tipik?);

h) tipu kitice (Pesmi Na moje rojake, Slovesa in Komedije; op. ob Dramilu bi kazalo izvedeti, ali učenci vedo za rojevanje slovenske kritike v Zoisovih pismih, kaj pomeni za nas razsvetljenstvo, in ali bi zmogli primerjavo s poprejšnjim obdobjem, slogom – tako pa se bo znanje merilo po tem, ali so prepoznali alpsko poskočnico, o kateri je že dr. M. Kmecl v svoji literarni teoriji zapisal: »... kdo bi še danes (...) književno vrsto označeval (...) Vodnikove (op. kitice) kot alpske poskočnice (kitice podobne krakovjaku), pa čeprav bi bila takšna označitev še tako natančna?« (260) – če prav razumem, bi ta vedenjska podrobnost lahko umanjala?; op. ob Slovesu: se sestavljali bojijo vprašati po kakšni, v Berilu neobjavljeni pesmi, saj so Poezije vendarle domače branje? Se pripomba: mnogi že vrsto let, tudi pisno, predlagamo (iz izkušnje) premik romantike in drugi razred, vendarle načrtovalci trmasto vztrajajo, menim, da bi tudi razsvetljenstvo lahko premaknili višje; op. k Danteju: glede na skrb avtorjev za natančnost naslovov in opomb, bi tudi tokrat vendarle veljalo preveriti izvirne naslove Dantejeve mojstrovine, saj je pridevnik »božanska« dodal Boccaccio in je z njim vred delo izšlo šele kasneje (prim. Povijest svjetske književnosti, Zagreb 1974, 26). Dantejeva spremljevalca sta predvsem alegoriji, poleg tercet pa imamo v pesnitvi tudi kvartete – upam, da je oboje predvideno tudi v odgovorih, ki pa mi niso znani);

i) metrični shemi (Dramila, ki je sicer zapisana v Berilu, in heksametra, kar je bilo potrebno ugotoviti);

j) tipu verz (Slovesa in Komedije, tu tudi z vprašanjem o spevih).

V jezikovnem delu testa so učenci najprej določali primerom socialno oz. funkcijsko zvrstnost, nato so »opredelili« slovenske jezike (op. verjetno naj bi navedli po enega), določili besedne vrste povedi (op. to je še osnovnošolska snov!), opravili

skladenjsko analizo s podčrtovanjem, rešili nekaj nalog iz glasoslovja (izpisali nezveneče nezvočnike, besede, v katerih le-ti izgubijo zven, in besede, v katerih nezveneči zvočniki (op.?! zven pridobijo, nato so morali izpisati prve tri foneme oz. morfeme dani povedi (op. ker je citirana brez dvopičja, končno ločilo odpade – gl. SP 1990, 36), nato so vstavljali ločila, odgovorili na vprašanje o kodu in povedali, kaj mora odgovoriti časopisno poročilo!

Tako in toliko test! Sklepanje: če vse to učenci znajo, znajo tudi drugo, če pa ne, tudi drugega ne znajo? Vsaj to morajo znati, drugega ni treba? Je to bistveno? Toda kaj, če se spomnijo (znajo) Homerja, Dalmatina, Hamleta? Grenko vrta: in če še tega niso znali (se niso spomnili)? Pri meni so navajeni le na jezikovne / stilistične naloge objektivne tipa, o literaturi pa se pogovarjamo ali pišemo esejistični tip naloge! Vsakič znova skušam tudi ob tem kaj novega naučiti, naloge zastavljam tudi uporabno, z novimi, svežimi, presenetljivimi zgledi, menjam tipe, da bi dodatno motiviral!

Prej »vzeto« naj bi bilo predvsem humus za osebno produkcijo (ne zgolj za reprodukcijo), za uporabo, za nove izpeljave, sveže interpretacije, izvirne rešitve! Vsako pisno preverjanje pa je najprej ocena opravljenega dela. Kaj bodo sestavljali testa zvedeli iz odgovorov? So vprašali dovolj široko, res po bistvenem, ni jih zanimal razvoj estetske misli skozi obdobja ne njih značilne specifične ne tvorni podatki o ustvarjalcih ne njihov opus ali jezik?

Učenci (žal, kar precej je takšnih) berejo zelo malo, raje kaj po svojem izboru in okusu (ki pa plitvi), zelo malo pišejo (šola mora biti tudi za tovrstno vadbo) in zelo malo ustno komunicirajo (povečini molčijo, ker jih je preveč pa tudi, ker imajo čedalje manj povedati)! Testi znova potrjujejo, da je kar dovolj prebrati odlomek (serijo odlomkov), kakšno pesem, morda zbirko, če reproduciramo (četudi se kdaj ne ve, kako bi se vse skupaj povežalo v kaj novega), če znamo serijo nadrobnosti iz opomb. Morda je vse to res prav, vendarle znova trdim, da takšno delo ne počene globlje! Trdim, da je temeljni pogoj vsakršnemu kakovostnemu delu z besedilom celostno branje – če tega ni in če potem tudi ni temeljitosti, tudi pisne priprave na analizo, potem je sad le na zunaj lep. Delo mora biti v celoti in v miru prebrano in potem kar najbolje analizirano. Usmeritve v pomožno literaturo so odlične, toda kako jim slediti, kje najti čas; v eni uri (ali v še manj časa!) se delo absolutno in drvi naprej, tudi zato, da bi rešili morebitne teste! Drugače se vsega predpisanega niti »vzeti« ne more!

Zmeraj bolj sem prepričan: bolje malo, pa tisto temeljito! Učenci imajo pravico do tega zlatega načela, mi pa dolžnost, da ga spoštujemo: da bodo (vsaj nekateri) lahko v resnici spoznali, razbrali, sprejeli ali zavrnili, in znali tudi sami poiskati nujno literarnozgodovinsko in teoretično gradivo, brez katerega ni kakovostne analize, da si bodo oblikovali svoj slog, bogatili in ostrili jezik. Se ustno ali pisno opredeljevali.

Bolj bomo uspešni, če bomo vrnili stari gimnazijski tempo in razvrstitev snovi; to je zdaj mogoče z uveljavljanjem nove gimnazije (torej bi se vrnili na štiriletno razvrstitev snovi, čeprav je vprašanje, ali smo takrat začeli prav, ali ne bi bilo pravil-

neje iti od znanega k neznanemu, od bližjega k daljnemu? Če pa se vztraja na delitvi tri leta plus eno, pa vztrajam pri krčenju snovi in sem jo sam tudi predlagal – gl. JiS 1989/90, št. 1 7-8; v prvem primeru bi seveda romantiko, če ne tudi razsvetljenstva, lahko premaknili v drugi razred, kot je že bilo!). Ni treba novih učbenikov, dovolj jih je, in to dobrih. Le pustimo učitelju, da z učencem suvereno hodi skozi njega, da sam razvršča snov, da samostojno ubira didaktične poti, da po svoji presoji hodi k natančno določenim ciljem (tudi s tako imenovanimi katalogi znanj), h končnemu (lahko eksternemu) preverjanju kakovosti opravljenega dela, znanja učencev. Takrat testirajmo, takrat ocenjujmo! Pošteno je le, da ob začetku poti to tudi napovemo. Učitelj z večletno prakso, zlasti tak, ki zmere slediti stroki in razvoju didaktike, že ve, kaj je treba, kdaj in kako! Najbolj on. Drugi so mu najprej dolžni pomagati in imajo hkrati vso pravico od njega zahtevati korektno, pošteno, strokovno naj-

boljše, pedagoško najbolj kakovostno, humano opravljanje pouka. Kako je oblikovati životkivo, vemo le tisti, ki to leta in leta poskušamo! Treba nam je le prisluhniti in verjeti, če pojadi kajemo. Nikoli ne bi smeli odločati le od zunaj o tem, kar se dogaja znotraj, v razredu, in kaj se imenuje šola! Namesto toplih in spodbudnih besed vrsta pritiskov in reformiranj in tudi vsiljevanja teoretično morda vrhunsko domišljenih zamisli, ki pa se kljub učiteljevi najboljši volji zalomijo že prvo uro! Vrsta dejavnikov je namreč, na katere opozarjamo, ki niso normalni, zaradi katerih izvidi testov ne bodo (verjetno) prijetni: nenormalna množica snovi, nenormalne obremenitve, nenehne menjave ritma in zahtev, šepajoča organizacija, zlasti vztrajanje pri štirih ocenjevalnih obdobjih, nenormalno število predmetov, neuskaljenosti, čemur se pridružijo še najrazličnejši »nasveti«, groznice, opozorila in še kaj! Nova podoba šole?

MARIJAN ŠTRANCAR

DELO Z NADARJENIMI OTROKI

Novigradska pomlad

Od 21. do 28. aprila se je 16 učencev iz obalnih osnovnih šol udeležilo Novigradske pomladi, kolonije na zahodni obali Istre, ki je imela namen spodbujati ustvarjalnost mladih. Naše učence je povabilo Društvo za poklicno usmerjanje Istre v Pulju. To naj bi bil tudi začetek sodelovanja pri odkrivanju, spodbujanju in delu z nadarjenimi – ustvarjalnimi otroki. Kolonije se je udeležilo 180 učencev iz Istre in z reškega območja. Merilo za udeležbo pa je bila ocena strokovnih služb in učiteljev, da ti učenci kažejo posebno nadarjenost za jezikovno umetniško področje. Delo je potekalo v vrsti delavnic: literarni, novinarski, reportažni, grafični, keramični, batiku, računalniški grafiki, avdiovizualni komunikaciji, videu in drugih. Vsaka delavnica je imela svojega vodjo, priznanega umetnika, strokovnjaka za svojeto področje, dobrega pedagoga.

Dopoldansko in popoldansko delo v delavnicah se je prepletalo in dopolnjevalo z družabnimi večeri, plesi, kulturnimi prireditvami in obiski znanih kulturno-umetniških delavcev. Obiskovalec in spremljevalec dela kolonije je hitro zaznal pojav sproščanja ogromne količine energije in optimalne zavzetosti vseh sodelujočih: to se je pokazalo tudi v kakovosti končne prireditve. Tu se je uveljavilo načelo integracije, saj so k tej prireditvi pripomogle vsa področja dejavnosti ali delavnice v koloniji. Delavnice so bile odprte tudi učiteljem hospitantom, da bi se ti seznanili z načinom in metodami dela, ki spodbujajo ustvarjalnost. Delo je popostrila skupina učencev z Obale, saj je tako potekala komunikacija z uporabo treh jezikov: hrvaškega, italijanskega in slovenskega. Sam pojav pa bo treba še strokovno preučiti in ovrednotiti.

Pomembno je, da se snovalci te oblike dela z nadarjenimi učenci zavedajo, da kot taka ne more biti sama sebi namen ali enkratni pojav. Ta oblika ima svoje mesto v nepretrganem delu pri odkrivanju in spodbujanju nadarjenih učencev, pomeni vrh neke poprejšnje dejavnosti in daje povratne informacije učiteljem za delo s temi učenci, izkušnje metode dela pa povzemajo ustvarjalno usmerjeni učitelji. Pridobljene izkušnje so nas spodbudile, da bi poskušali organizirati podobno kolonijo tudi na našem območju. Videli smo tudi, da je organizacija takega dela odgovorna, saj zahteva delo cele skupine ljudi in tudi precejšnjo denarno pomoč. Želje, da bi bližje spoznali »istrski model« dela z nadarjenimi učenci, izvirja tudi iz naših objektivnih možnosti. Še zmeraj je premalo dodelana naša družbena zasnova dela s takimi učenci (odkrievanje, spodbujanje, spremljanje teh učencev), nedodelane pa so tudi metode in oblike dela, premalo je bilo storjeno za usposabljanje učiteljev, zapostavljeno je tudi delo s starši takih učencev. Ob vsem tem je to strokovno in etično odgovorna naloga in delo. Res pa je tudi, da ob znanih opravičilih – prestevalni razredi, preobsežni učni načrti, slaba opremljenost šol, nesposobni družbeno-gmotni položaj učiteljev – marsikje šole in posamezni učitelji veliko storijo za odkrivanje, spodbujanje in usmerjanje nadarjenih učencev. Da pa se v naši praksi vseeno marsikaj zboljšuje, smo ugotovili tudi ob spremljanju dela delavnic novigradske kolonije. Z veseljem smo ugotavljali, da se marsikaj podobnega dela na naših šolah, tudi pri naravoslovnih in kulturnih dejavnostih, da se tudi tu oblikujejo »mini delavnice«, res na manj zahtevni ravni, v njih pa se vseeno uveljavlja ustvarjalnost

učiteljev, učencev. Vsak ima možnost, da priпомore k dosežkom po svojih sposobnostih.

Se nekaj besed o samem »istrskem modelu« dela z nadarjenimi. Začelo se je leta 1960, ko je bil pri Službi za poklicno usmerjanje v Pulju narejen program sistematičnega spoznavanja učencev istrskih osnovnih in srednjih šol. Ze 20 let testirajo učence v 5. in 8. razredu osnovne šole ter 2. in 4. razredu srednje šole. Poznavanje podatkov o socialno-ekonomskih razmerah, vzgojno-izobraževalnih učinkih in intelektualnih sposobnostih omogoča diferencirani prijem.

Naslednji korak je veljal spodbujanju nadarjenosti. Leta 1975 je bila organizirana prva letna šola za otroke. Vsako leto jih je bilo več in različnih usmeritev. Zdalj poteka v 60 osnovnih in 11 srednjih šolah spremljava 15.000 učencev – to pa pomeni delo za 100 strokovnjakov (pedagogov-psihologov) in vse učitelje. To je obveznost, za katero je edina na grada moralno zadovoljstvo. Nadarjeni Istrani sodelujejo v različnih oblikah zunajšolske dejavnosti v Istri in zunaj nje. Tisti z izrazito umetniško jezikovnimi sposobnostmi delajo v delavnicah Novigradske pomladi. Mladi astronomi bivajo v Poreču, naravoslovno usmerjeni raziskovalci so gosti biološko-kemično-ekološke postaje pri Inštitutu za poljedelstvo in turizem. V Rovinju odhajajo mladi elektroničarji, »anglistom« je namenjena šola v Buzetu. Od nedavnega deluje tudi Mlada akademija nadarjenih Leonardo, ki je še zmeraj neformalna institucija. Vsak, ki želi in verjame, da lahko dela z nadarjenimi, lahko postane njen član. Program je kar zahteven. Raziskovalci naj bi pojav ustvarjalnosti, omogočali naj bi nadarjenim, da bi sodelovali v različnih oblikah in vsebinah dela zunaj Istre, usklajevali njihovo ugotavljanje in spremljanje in organizirali razne oblike spodbujanja, štipendiranja, financiranja dela z njimi. Snujejo tudi poseben program usposabljanja odraslih za delo z nadarjenimi otroki. Nova bo tudi šola za uveljavljanje strokovnjakov, psihologov, pedagogov, ekonomistov in druge, ki želijo razvijati ustvarjalno mišljenje.

Morda ta zasnova, v mnogočem že preverjena, spodbuja in kaže smer drugim. To velja še posebno za šole v mestih, kjer slabe delovne razmere in obremenjenost šol z učenci odvrta na stran eno temeljnih vzgojno-izobraževalnih nalog – izpolnjevanje intelektualnih in ustvarjalnih potreb želja mladih; to je tudi pot do polno vredne strokovnosti in uveljavljanja posamezne osebnosti.

IVAN BEZEK

Šolska zakonodaja se spreminja

Pomagajmo prenoviti Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja

Med spreminjanjem šolske zakonodaje bo treba pregledati tudi pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja. Sestavni del tega pravilnika bodo navodila za učitelje. Delček teh navodil skuša prispejati tudi Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani. Zbrali smo nekaj zamisli o tem, kakšno vlogo naj bi imeli v tem procesu starši; gre predvsem za njihove pravice do pravočasne in protne obveščenosti ter sodelovanja pri načrtovanju in oblikovanju skupine ali posameznih otrok.

Z objavo v Prosvetnem delavcu želimo spodbuditi učitelje in starše, da bi s svojimi mnenji in zamislimi sodelovali pri nastajanju končnega besedila.

Vloga staršev pri preverjanju in ocenjevanju znanja

Preverjanje in ocenjevanje znanja je izid poučevanja in učenja, zato se vloga staršev, enako kot vloga učiteljev, začneja že pri načrtovanju programa, pri njegovem uresničevanju, nadzoru pa pri preverjanju izidov tega procesa in končno pri njegovi oceni.

Načrtovanje programa

Vsako leto sproti se starše seznanjajo z učnim programom posameznega razreda in posameznega predmeta; okvirno v začetku leta in nato še v krajših časovnih obdobjih. To naj bo eden od temeljnih namenov roditeljskih sestankov.

Starši imajo pravico, da pri oblikovanju teh programov sodelujejo, opozarjajo na neustreznosti, šola pa o tem obvešča programsko komisijo.

Starše naj se seznanjajo z učnimi cilji, predvsem z najnujnejšim ali temeljnim znanjem, ki je pogoj za otroci napredujejo v naslednji razred. (Ob upoštevanju takšnih tavic staršev bodo tudi učitelji bolj prepoznavali temeljne cilje poučevanja.)

Za otroke s specifičnimi potrebami in zmožnostmi naj starši sodelujejo pri načrtovanju individualnih programov, oblikovanju individualiziranih ciljev in predeljevanju časovnih rokov.

Uresničevanje programa

Šola od staršev upravičeno pričakuje pomoč tudi pri otrokovi izobraževanju. Ta pričakovanja temelje na podmeni, da starši želijo čim bolj učno uspešnega in izobraženega otroka. Učitelji se seznanjajo s tem, da od staršev ne moremo zahtevati ničesar, s čimer jih nismo seznanili. Češar jih nismo naučili. Pričakovanja, ki temelje na predvidevanjih, da starši predmet in učni načrt poznajo, da snov obvladajo, da znajo razlagati in da vedo, kako je treba otroku pomagati, niso stvarna. Torej

Za prvo stopnjo pritožbe predlagamo učitelja; to pomeni, da je treba starše spodbujati h kritični in javni presoji in oceni učiteljevega dela.

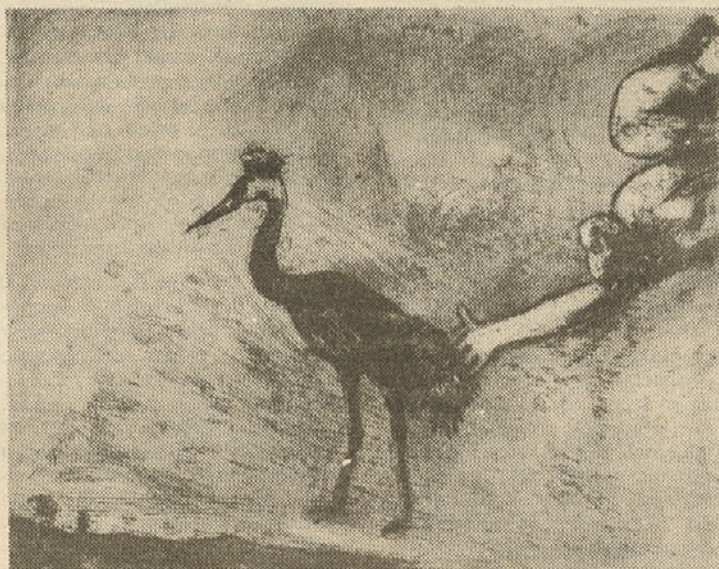
Za drugo stopnjo pritožbene organa predlagamo vodstvo šole ali pedagoškega vodjo. Nanj se starši obračajo tedaj, ko se ne morejo sporazumeti v neposrednem pogovoru ali če te možnosti sploh nimajo.

Naslednja pritožbena stopnja

naj bo ustanova zunaj šole, kateri pa bi bilo treba te naloge še dodeliti. Predlagamo strokovni organ Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

Starše se vsako leto znova seznanja z njihovo vlogo ter pravici med šolskim izobraževanjem in ob njegovih končnih izidih ter se jih spodbuja k sodelovanju.

TEREZA ŽERDIN

Žabe zahtevajo kralja

Njena politična deviza

Trideset let. Dolgi, ne, kratki! Polni, lepi, težki, nepozabni. Srečnih doživljanj, ki božajo, stresov, ki puščajo sledi. Tisto soboto smo se na Loki v Novem mestu zbrali maturanti učiteljskega študija, ki smo zapustili učiteljskega leta 1960. Osvele gospe tovarišice in čisto siv gospod. Težko je, ne veš, kaj bi komu povedal, toliko se je tega nabralo! Mira je segla v čas pred tridesetimi leti in... Vse naše življenje petintrideset let nazaj je potekalo v senci reform. Vpisali smo se na učiteljske. Vpeljali so po petletno šolanje. V četrtem letniku matura, po petem tudi. Samo mi, ne prej ne pozneje.

Specialno usposabljanje (predmeti po izbiri) za poučevanje na predmetni stopnji. Razlezli smo se po vsej Sloveniji, reforme so za nami.

Nekaj jih je zlezlo iz učiteljskih vrst. Večina pa se je vlekla in se še vleče iz reforme v reformo.

Samo nekaj pojmov za osvežitev: nova matematika (ploščice, različni sistemi), responderji, različne prenovne, NOT, testi, kontrolke, nje, opisno, neopisno ocenjevanje, diferenciacija, individualizacija in še in še in še.

Spopadanje z vsem tem! Včasih bolj, drugič manj uspešno ob primernem razumevanju učencev, staršev.

Obujanje spominov je prijeto popestrila sošolka, ki je prišla iz Beograda. Iz vsega srca in slovenske duše je prepevala slovenske narodne, vmes kakšno makedonsko, pa »gradsko« in kar si hotel, vse zna.

Polna je življenja, smeja, veselja, ljubezni, saj pravi: »Moja politična deviza je: Ljubi svojega bližnjega!« Škoda, da ni (že dolgo) več učitelja.

STANKA PUCKO

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Ocene, ocene, ocene

V šoli so ocene verjetno tisto, kar povzroča staršem največ skrbi. Mogoče bi morali zaradi česa drugega bolj skrbeti, toda je že tako, da imajo številke svojo moč in posledice. Prav zaradi posledic so nam ocene tako pomembne. Otrok dobi slabo oceno in jo mora popravljati. Vsi se trudimo, da bi jo popravil čim boljše, to se pravi, da bi se čim boljše naučil. To se nam je v teh zadnjih letih šolanja našega osmošolca dogajalo kar večkrat, saj ni ravno zgled dobrega učenca. Sami ne vemo, kaj je z njim. Ali res ne zmora, ali mu mora teči voda v grlo, ali je kampanjske sorte ali kaj drugega. Dobiva enke in potem jih mora popravljati. Pri tem popravljanju pa je tako, da se mora naučiti vso snov za nazaj. To pomeni, da navsezadnje snov kar solidno obvlada, toda tiste prejšnje enke se vlečejo še kar naprej in kar naprej tudi vplivajo na ocene. Sprašujem se, zakaj se enka ne izbriše, če je otrok snov popravil tudi za nazaj.

Post festum
osmošolčeva mama

V našem šolskem sistemu imajo ocene še zmeraj zelo pomembno vlogo, in kot sami ugotavljate, tudi vroče posledice. Nisem napisala usodne, ker te prihajajo šele za vročino. Menim, da nastanejo življenjsko pomembne posledice bolj zaradi naših skupnih odzivov na ocene, zaradi prevrednotenja njihovega pomena, predvsem pa objektivnosti. Ocena je lahko objektivna zgolj glede na vnaprejšnja merila za določeno nalogo. To pa ni znanje v nekoliko širšem pomenu.

Včasih slišimo učitelje, ki se opravičujejo, če dajo posameznemu otroku dobre ocene. Rečejo, da so namenjene spodbudi, da bi bil otrok bolj prizadeven. Če otrok ni dovolj zmožen, tudi spodbudna ocena ne pomaga, da bi presegel svoje sposobnosti. Slaba ocena na koncu leta starše močno razočara. Menijo, da se je otroku zgodila velika krivica, saj je iz samih dobrih ocen iztržil slabo. S tem primerom ne odgovarjam na vprašanje osmošolčeve mame, temveč dodajam le še eno dilemo k mnogim iz okvira ocenjevanja, nagrajevanja in kaznovanja s številkami.

Drugi učitelji ali pa isti učitelj ob drugi priliki hitreje »pritisne« nezadostno, češ, bo to ja spodbudilo (mulca presnetega), da se bo malo bolj učil. Mulec se res nauči, toda enica ostane zapisana. Tu pa nenaodoma opazimo močan vpliv prejšnjih ocen na končno. Ugotovimo lahko, da »spodbudna dobra ocena« nima večjega vpliva na končno slabo oceno, »spodbudna slaba ocena« pa kar močno vpliva na kasnejšo slabšo oceno, četudi je učenec dokazal, da se je naučil.

Boter Mesec je dejal Zvezdici Zaspanski, da kazen mora biti. Kazen je vzgojna. Po končani kazni pa ji je vse odpustil. Toda to lahko store le velikodušni botri, šola pa za zdaj še ni takšne narave. Za spreminjanje narave je potreben čas.

Sodelujte v naši rubriki! Na vsako vprašanje boste dobili odgovor strokovnjakov Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, Gotska 18.

Šola moje babice

Razstava raziskovalnih nalog osnovnošolcev v Slovenskem šolskem muzeju

Poleg stalne razstave o razvoju šolstva na Slovenskem do srednje 19. stoletja ponuja Slovenski šolski muzej na ogled razstavo Šola moje babice, ki je nastala z raziskovalnim delom XXI. srečanja mladih zgodovinarjev (v Kopru, maja 1990). Svoje raziskovalne naloge o preteklosti šol in družtev v svojem kraju predstavlja 59 slovenskih šol, več primorskih in štajerskih kakor iz osrednje Slovenije. Srečanja mladih zgodovinarjev, ki jih pripravlja komisija za delo zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine od leta 1969, pomenijo uspešno obliko družboslovnega raziskovanja, ki zajame 40 do 70 zgodovinskih krožkov na leto s prizadevnimi mentorji vred, ki ponujajo učencem nekaj več.

Na razstavi vsebinskega sklopu društvenih nalog (tu prevladujejo naloge o kulturnih družtvih, sokolu in gasilcih) sledijo naloge o zgodovini šol po pokrajinah (Primorska, osrednja Slo-

venija, Stajerska s Prekmurjem). Naloge so predstavljene na panogah z naslovnicami z nekaj likovno zanimivimi stranmi (risbe, fotografije, spricela) z zbranimi predmeti v vitrinah. To dopolnjuje podoba nekdanjega razreda s tablo, parom klopi in dvema učiloma, vse naloge pa so dostopne tako, da jih obiskovalec lahko vzame v roke in prelišta. Ob razstavi je muzej pripravil tudi manjšo zloženko s tremi besedili (o srečanjih mladih zgodovinarjev in o obeh razpisanih temah) in seznamom dozdajšnjih srečanj in šol, ki sodelujejo letos.

Razstava, ki predstavlja del krajevnega zgodovine 60 slovenskih krajev in njihovo šolsko preteklost, je na ogled do dopoldnevi, za skupine po dogovoru, do 10. oktobra 1990 v prostorih muzeja (Plečnikov trg 1, (061) 213-024).

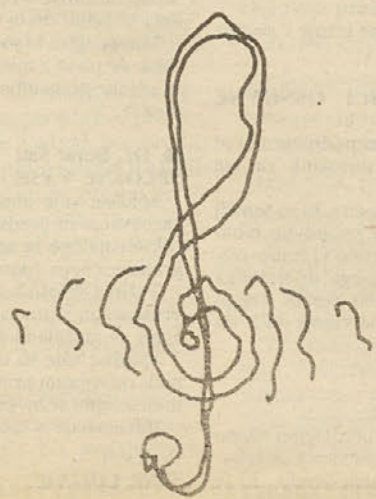
Slovenski šolski muzej v Ljubljani, Plečnikov trg 1, prosi šole in učitelje v Sloveniji, zamejstvu, zdomstvu in izseljenstvu, da pomagajo zbirati gradivo o razvoju šolstva (starejša učila, šolska oprema, fotografije, dokumentacija).

Vstopni dvorana in Krievniška cerkev ob 19.30	
IZBRANA DELA VOKALNE IN INSTRUMENTALNE LITERATURE V IZVEDBI VRHUNSKIH DOMAČIH IN TUJIH UMETNIKOV	
26. september 1990	IRENA BAAR, sopran
	LADO MLINARIČ, klavir
17. oktober 1990	RATKA DIMITROVA, violina
	ROKUT MIHAJLOVIČ, klavir
1. november 1990	TRIO NOVŠAK
14. november 1990	IGOR DEKLEVA, klavir
21. november 1990	KVARTET POZAVN – SLOKAR
13. februar 1991	CRITOMIR ŠIŠKOVIČ, violina
	IGOR LASKO, klavir
27. februar 1991	WOLFGANG BRUNNER, Hammerklavir
27. marec 1991	SLOVENSKI MADRIGALISTI
	Dirigent: Janez Bole
	Slovenske in tuje velikonočne pesmi
6. maj 1991	SLOVENSKI MADRIGALISTI
	Dirigent: Janez Bole
	Marij Kogoj in njegovi sodobniki
Slovenska filharmonija ob 19.00	
Nedeljske soareje komornega zbora CONSORTIUM MUSICUM	
Dirigent: Mirko Oudemans	

FESTIVAL
LJUBLJANA

Glasbeni cikli Festivala Ljubljana
Sezona 1990/91

Vrhunski domači in tuji umetniki
CONSORTIUM MUSICUM
SLOVENICUM

0800	9. december 1990
Z. Kodaly:	A. Bruckner:
17. februar 1991	W. A. Mozart:
14. april 1991	W. A. Mozart:
Slovenska filharmonija ob 11.00	
MOZART IN NJEGOVI NASPROTNIKI	
Nedeljske matinee komornega ansambla SLOVENICUM	
Dirigent: Uroš Lajovic	
25. november 1990	MOZART – SALIERI
23. december 1990	MOZART – CLEMENTI
3. februar 1991	MOZART – GLUCK, GRETRY
3. marec 1991	MOZART – MYSLIVEČEK, KOŽELUH
7. april 1991	MOZART – SOLER, VOGLER
Novosti pri nakupu vstopnic, ki imajo možnost izbire	
VPIS ABONMAJEV	
Za dosedanje abonente od 3. do 8. septembra 1990, za nove abonente pa od 10. do 15. septembra 1990 pri blagajni Festivala med 11. in 13. uro.	
Festival si pridržuje pravico do sprememb v programu.	
INFORMACIJE	
Festival Ljubljana	
Trg francoske revolucije 1-2	
61000 Ljubljana	
Telefon (061) 221-948, blagajna (061) 226-544	
Fax (061) 231-233	
Telex 31648 LJUFES YU	

Novi sistem financiranja naj bo boljši

Normativ 760 ur v srednjih šolah

Normativ 760 ur pouka izvira iz nekdanjih pisovskih časov. Po njem se zmeraj poteka zakonito financiranje srednjega šolstva v Sloveniji, skratka, po njem prejemo šole denar za osebne dohodke svojih učiteljev. V novem sistemu financiranja, ki ga pospešeno pripravljajo na ministrstvu za šolstvo, bo verjetno svojo metodološko delitveno funkcijo obdržal. Vprašanje pa je, ali bo šolam koristil.

Z njim financier določi šoli normativno število učiteljev za pouk, potem pa seštevek ur po predmetnikih v vseh programih in smereh ter v vseh oddelkih, ki jih šola opravi v šolskem letu. Šola s 760 urami. Normativno število učiteljev pomnoži z vrednostjo izobrazbe, ki je predpisana za učitelje, ter z dvanajstimi meseci. Tako šola dobi odmerjeno maso sredstev za osebne dohodke učiteljev. Vrednost ali vrednotenje izobrazbe je poglavje zase in je vsakokrat odvisno od globala sredstev, ki ga ima na voljo finančni sistem, ter od družbeno verifirane enote enostavnega dela v dejavnosti.

Če so v preteklosti hoteli zmanjševati globalna sredstva za šolstvo, in to je bilo pogostokrat, se je pojavila težnja po zaostrovanju finančnega normativa in šola je dobila letna sredstva ali mesečne dotacije za manjše odobreno normativno število učiteljev. Bitka šol je potekala zmeraj zlasti na tej točki, kako zmanjšati finančni normativ na normalnih 700 ur pouka in kako doseči ustreznejšo globalno delitev narodnega dohodka glede na produktivne prispevke šolstva in

inflacijsko naraščajoče materialne stroške.

Struktura finančnega normativa 760 ur se danes ni popolnoma jasna. K temu je pripomogla pisovska strokovna služba ali postopki hitrega sprejemanja sklepov, pa tudi dikcija določila o tedenski učni obveznosti v še veljavnem Zakonu o usmerjenem izobraževanju, ki pravi, da tedenska učna obveznost učiteljev splošnoizobraževalnih in strokovnoteoretičnih predmetov ne sme preseči 23 ur (opomba: sestavek se omejuje samo na to kategorijo učiteljev). Zakonsko so mogoče učne obveznosti 23 ur, 22, 21, 20 itn. Spodnje meje zakon ne določa. Finančni normativ je v bistvu pedagoško delovni normativ. Opravi ga mora učitelj kot svojo minimalno letno učno obveznost, da upraviči vse mesečne osebne dohodke. Sestavljen je iz 35 tednov pouka (število tednov je veljavno po predmetnikih VIP usmerjenega izobraževanja) in 21,71 ur tedenske učne obveznosti, ki je v zakonu ni, skratka, je med 22- in 21-urno učno obveznostjo. Učitelj z 22 urami tedenske učne obveznosti doseže na leto malo več kot 760 ur pouka, natančneje 770 ur. Učitelj z 20 urami tedenske učne obveznosti ne more doseči 760 ur na leto oziroma jih doseže 700. Učitelj z 21 urami na teden doseže 735 ur na leto, to je pod normativom, s 23 urami pa se normativ preseže na 805 ur na leto.

Normativ 760 ur je delitveni normativ, ki od »zunaj« odmerja denar šolam za osebne dohodke. Kako šola porabi dobljeni denar,

je stvar njene interne delitve in izbire učnih obveznosti. Lahko gre na enotno letno obveznost za vse učitelje, lahko pa na različno. Lahko gre enotno na 700 ur pouka, in to bi bilo glede kakovosti pouka zaželeno, lahko gre na maksimum 805 ur pouka.

Normativ 760 ur ni obvezen za notranjo organizacijo pouka v šoli. Šola mora le opredeliti izhodiščno letno učno obveznost, da lahko računovodstvo šole pravilno izračuna osnovne osebne dohodke za posamezne učitelje z različnimi učnimi obveznostmi. Če se šola odloči, da mora vsak učitelj opraviti na primer 760 ur pouka na leto, potem mora izbrati kot obračunsko izhodiščno učno obveznost 22 ur na teden, to je 21,71 ur zaokroženih na cele, ker stotink pouka praktično nimamo. Glede na izračunan osebnih dohodkov za 22 ur tedenske učne obveznosti se osebni dohodek za 20 ur zmanjša za 70 ur na leto, osebni dohodek za 21 ur na leto in osebni dohodek za 23 ur se poveča za 35 ur na leto.

Pri tem se pojavi vprašanje nadur pouka. To so vse ure pouka, ki so nad številom ur učiteljeve učne obveznosti. Izplačujejo se mesečno in so določene z urnikom.

Iz zadnjega pisovskega gradiva se je dalo nekje razbrati, da je bil sprejet finančni normativ 700 ur pouka na leto, 60 ur »dejavnosti« naj se ne bi izvajalo po šolah zaradi prenove in racionalizacij VIP. V kalkulaturnih elementih za šolsko leto 1989/90 je bil le uporabljen normativ 760 ur pouka, s čimer se šole niso mogle strinjati. Pouk in »dejavnosti« v strukturi finančnega normativa nista v skladu z vsebino. Iz tega zornega kota je normativ polemičen.

Novi sistem financiranja naj bo boljši, uzakoni naj ustrezno število ur za kakovost pouka. Učiteljeva učna obveznost naj bo decidirano zapisana v novem šolskem zakonu, upoštevanje diferencirane učne obveznosti za določene učne predmete.

MARKO TURUK

Krokar hoče biti orel

Utrinka

Ponavljamo. Pišem na tablo. Poskušam, da bi učenci videli, kar pišem.

Srečko je nemiren.
– Kaj je, Srečko?
– Nič, nič. Vi kar pišite, se bom že znašel.

Učence sprašujem, zakaj ni bilo nekaterih staršev na govorilne ure. Opravičujejo se namesto staršev.

– Rada bi, da bi se oglasili vsi tisti starši, ki letos še niso bili v šoli. Kaj mislite, bodo sami začutili potrebo, da bi se pozanimali za vaše življenje v šoli?

Srečko: – Normalno! Moj ati bi prišel, če ne bi bil bolan, mamica pa ni mogla.

STANKA PUCKO

Izvajanje kulturnih, naravoslovnih, telesnovzgojnih in obrambnih dejavnosti v vzgojno-izobraževalnem programu Naravoslovno-matematična dejavnost

Vprašanje

Koliko kulturnih, športnih in predvsem naravoslovnih dni je predpisanih za 3. in 4. letnik naravoslovno-matematične smeri v šolskem letu? Zdi se mi namreč, da naša šola predpisanih norm ne upošteva. Bila bi vam zelo hvaležna, če bi na moje vprašanje odgovorili čimprej. Kajti dijaki bomo morali ukrepati takoj, da si zagotovimo pravično razporeditev obveznosti v tem šolskem letu.

Dijakinja v imenu vsega razreda

Odgovor

Izvedbo posameznih, v naslovu navedenih dejavnosti za vsak vzgojno-izobraževalni program določajo predvsem predmetnik programa, s katerim je opredeljen obseg v urah, pojasnila k predmetniku ter smernice za izvedbo posameznih dejavnosti.

V skladu s sklepi Strokovnega sveta Republike Slovenije in sprejetimi izhodišči za prenovo programov so posamezni programi, predvsem od leta 1987, doživeli več sprememb: te se kažejo predvsem v sestavi predmetnikov (zastopnost posameznih predmetov) pa tudi v sami zasnovi prenovljenih učnih načrtov. Med prve prenovljene programe (že leta 1986; poleg družboslovnega) spada tudi VIP Naravoslovno-matematična dejavnost, ki je doslej doživel še več dodatnih sprememb.

Med zadnje pomembnejše spremembe programa spada prav gotovo vpeljava dodatne splošno-izobraževalne smeri B v letu 1989, saj je bil program do tedaj enovit, z eno samo smerjo A – naravoslovno-matematični tehnik.

Vse te spremembe programa so bolj ali manj vplivale tudi na globalni obseg in porazdelitev ur za izpeljavo kulturnih, naravoslovnih ter telesnovzgojnih in obrambnih dejavnosti po posameznih letnikih. To razberemo iz naslednjih preglednic:

1. Za učence, ki so se v I. letnik programa vpisali v šolskih letih 1987/88 in 1988/89, velja:

Letnik (samo smer A):	1	2	3	4	Skupaj
Delovna praksa	–	80	80	–	160
Kulturne dejavnosti	30	18	18	18	84
Naravoslovne dejavnosti	30	12			42
Telesnovzgojne in obrambne dejavnosti	30	30	30	30	120
Strokovne ekskurzije				24	24
Tečaj prve pomoči			12		12

2. Za učence, ki so se v I. letnik programa vpisali v šolskem letu 1989/90 (po vpeljavi splošnoizobraževalne smeri B) je bil obseg ur za posamezne dejavnosti na novo opredeljen in je v obeh smereh enak:

Letnik (smer A in B):	1	2	3	4	Skupaj
Delovna praksa		80	80		160
Kulturne dejavnosti	30	18	18	18	84
Naravoslovne dejavnosti	24	12			36
Telesnovzgojne in obrambne dejavnosti	24	24	24	24	96
Tečaj prve pomoči			12		12
Strokovne ekskurzije				24	24

Šola opredeli vsebino in način izvedbe posameznih dejavnosti – v skladu s smernicami za izvedbo dejavnosti in svojimi možnostmi – z letnim delovnim načrtom. Pri tem se za en dan dejavnosti šteje 6 ur, za dan ekskurzije 8 ur in za teden delovne prakse 40 ur.

Pripomniti pa je treba, da poleg samostojno organiziranih kulturnih, naravoslovnih, športnih in obrambnih (1 dan na oddelek za šolsko leto) dni lahko šole izvedejo 30% do 40% dejavnosti pa tudi tečaj prve pomoči v strnjeni obliki v času petintrideset tednov teoretičnega pouka.

FRANC LONČAR,
pedagoški svetovalec
Zavoda RS za šolstvo

pobude
odmevi

KOLEKTIVNA POGODBA ZA OSNOVNE ŠOLE MED TEORIO IN PRAKSO

Ker 6. člen v tarifnem delu predloga kolektivne pogodbe za osnovne šole poenostavlja kategorije učiteljevega dela in ker dvomim, da bo taka tudi podpisana, si oglejmo stvari še s praktične strani.

Delo učitelja 40 ur na teden x 52 tednov = 2080 ur na leto.

TEMELJNE KATEGORIJE UČITELJEVEGA DELA

I. delo z učenci s pripravo
45 minut = 1 pedagoška ura (v nadaljevanju PU) = 1,7 delovne ure (v nadaljevanju DU)
redni pouk 39 tednov
različica: 1,5 DU

II. delo z učenci brez priprave (navodila učencem) = odgovornost za učence med odmori

45 minut = 1 PU = 1 DU
100 DU na leto za učitelja

različica:

dejanska realizacija, utemeljena s pravilom:

Učitelji so pred začetkom dela in v odmoru odgovorni za tisto skupino učencev, s katero delajo naslednjo uro.

III. delo brez učencev

60 minut = 1 DU

K I. delo razrednika z učenci 18 PU = 27 DU

s starši 2 rod. sest. = 8 DU

24 govorilnih ur = 36 DU

delo nerazrednika s starši 24 gov. ur = 36 DU

K II.

K III. 1. oblikovanje delovnih načrtov

– razrednikov letni vzgojni načrt 5 DU

– učiteljev letni delovni načrt 10 DU

2. poprava izdelkov

Ustrezni del poprav je včlenjen v osnovni faktor pouka.

Dodatno uresničijo:

učitelji razrednega pouka 2,5 DU na učenca

slovenskega jezika 1,1 DU na učenca

matematike 0,8 DU na učenca

tujega jezika 0,6 DU na učenca

3. administrativno in dokumentacijsko delo

– razrednik 1. in 8.r. – 4 DU na učenca

– drugi razredniki – 2,5 DU na učenca

– nerazredniki – 20 DU na učenca

4. pedagoške in druge konference

vsi učitelji 25 DU na leto

5. izleti, ekskurzije

1. do 3.r. – 8 DU

4. do 8.r. – 10 DU

vodja (za organizacijo) 2 DU

6. varstvo in skrb za prostor in učila

jezik, ma, zg, ze, lik, gl – 12 DU

razr. stopnja, bi, te, gp – 25 DU

ke, fi – 30 DU

tehnična vzgoja – 50 DU

Če odgovarja za isti prostor ali zbirko več učiteljev, si ure delijo.

7. izobraževanje, individualno spopolnjevanje

med počitnicami – 80 DU

8. za organizacijo »dni«

športni, kulturni, naravoslovnih – 4 DU

delovne akcije – 2 DU

9. strokovni aktivni

2 aktivna po 3 DU – = 6 DU

vodja aktivna za pripravo – 1 DU

10. državni prazniki

po – 8 DU

11. letni dopust

– po pravilniku o delovnih razmerjih oz. določilih kolektivne pogodbe

Oglejmo si še delo, ki ga zahteva predmetnik, pa ga v predlogu kolektivne pogodbe ni! Prav tako pa tudi delo, ki plemeniti vzgojno-izobraževalno poslanstvo osnovne šole, ki ga učitelji tudi opravljajo in seveda – mora biti tudi plačano.

Delo opraviti in dobiti zanj plačilo, ali pa... Ali morda velja za učitelje kaj drugega?

K I. 1. dodatni, dopolnilni, fakultativni pouk.

interesne dejavnosti (opredeliti število

pedagoških ur – za šole enako – 1 PU = 1,5 DU)

pevski zbor?

različica: dodatni pouk – 1 PU = 2 DU

K II. 1. varstva učencev (vozači, pri kosilu idr.) opredeliti število pedagoških ur – za šole različno – 1 PU = 1 DU

2. spremljevalni učencev

(opredeliti število pedagoških ur – za šole različno) – 1 PU = 1 DU

K III. 1. šola v naravi

2. mentorstvo organizacijam in društvom – šolska skupnost, ŠSD, MČ RK, ŠKUD, SH, GD

3. izdajanje šolskega glasila

4. mentorstvo učencem in študentom

5. mentorstvo pedagoškim delavcem šole

6. vzorni nastopi in hospitacije

7. eksperimentalno delo

8. izpiti

9. bralna značka

10. vesela šola

11. Vegovo priznanje

12. Cankarjeva nagrada

13. telesnovzgojni karton

14. športna značka

Normativov (opredelitev ur) ne navajam namenoma

– nadomeščanje s pripravo – 1 PU = kot redni pouk

– nadomeščanje brez priprave – 1 PU = 1 DU

Opomba: Za oddelke podaljšanega bivanja je mogoče uporabiti predlagane

normative oz. dodatne nove.

Po teh normativih je možno izračunati delo, ki izvira iz predmetnika, in delo, ki je na šolah različno.

Vse skupaj mora zaobjeti delovni načrt šole.

Celotno število ur se razdeli med učitelje s srednjo vrednostjo 2080 ur dela.

KOD – količnik osebnega dohodka je lahko v razponu 0,90 do 1,20, kar pomeni, da učitelj lahko opravi od 1872 do 2496 ur dela.

S povečevanjem obsega dela nujno trpi kakovost pedagoškega dela.

O teh normativih se je mogoče dogovoriti samo na republiški ravni, bodisi v okviru Sind. del. ali ZNSS, še bolje pa bi bilo, če bi predstavniki osnovnih šol obeh organizacij sedli za isto mizo. Vsekakor bi bilo tu tudi mesto za Republiški komite, Zavod RS za šolstvo...

Po sprejemu teh normativov bi ob začetku šolskega leta ob razdelitvi nalog nastala na vsaki šoli preglednica, ki bi sočasno predstavljala načrt in uresničevanje učiteljevega dela.

Odpadla bi kritizirana (upravičeno!) mesečna poročila in na šolah bi spet usmerili pozornost v boljše vzgojno-izobraževalno delo.

Sindikatu učiteljev bi imel v rokah škarje, platno pa država.

JOŽE ŠMID

JESSEN JE TU

*Včeraž Pionir,
danes*

VANJO SE BOSTE
ZALJUBILI NA
PRVI POGLED.
REVIJA
GEA ZA LJUBIMCE
POLJUDNE ZNANOSTI.

SVET Z GEO NI MANJŠI
JE PA GLIŽVI.

GEA NAGRAJUJE HITROST!

NEKATERI
LISTI ODPADEJO,
NEKATERI LISTI
OSTAJAJO!

Ciciban stane 25 dinarjev izvod, 5 števil (od tega bo ena dvojna)
150 dinarjev, PIL 15 dinarjev izvod, 12 števil 180 dinarjev, Proteus
25 dinarjev izvod, 5 števil 125 dinarjev in Gea 45 dinarjev izvod,
4 številke 140 dinarjev.

Položnico z omenjeno vsoto boste dobili po pošti.

**Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:**

Mladinska knjiga
Založba, SOK,
Šmartinska 152,
61000 Ljubljana.

NAROČILNICO
NALEPITE
NA
DOPISNICO
ALI PA JO
DAJTE V

ZA TISTE, KI SE BOSTE
NAROČILI DO 15. SEPTEMBRA
1990, ZNAŠA NAROČNINA ZA 4
ŠTEVILKE LE 140,00 DIN (VEČ
KOT 22% POPUSTA!) TISTI, KI SE
BOSTE NAROČILI MED 15. IN 20. SEPTEMBRA,
BOSTE PLAČALI ZA 4 ŠTEVILKE 160,00
DIN (11% POPUSTA), KDOR PA BO
OKLEVAL DO OKTOBRA,
PLAČA POLNO CENO 180,00 DIN
(45,00 DIN ZA IZVOD).

NAROČILNICA

priimek in ime: _____

ulica (ali vas) in številka: _____

poštna št. in naziv pošte: _____

število naročenih izvodov:

- ☐ CICIBAN
☐ PIL
☐ PROTEUS
☐ GEA

datum: _____ podpis: _____

Ljubljana, Titova 38,
tel. 061/310-868, 317-931

prireja

krajše izlete z ogledi kulturnozgodovinskih znamenitosti v domovini in zamejstvu po ugodnih cenah

TRST: ogled Miramara, z ladjo do Trsta, grad S. Giusto, prosto za nakupe, 1 dan, avtobus, 22. 9. 1990, cena 150,00 din

GORICA-ČEDAD: nakupi in ogledi razstave o Langobardih, 1 dan, avtobus, 295,00 din, 29. 9. 90. **NE ZAMUDITE** zadnji dan te enkratne razstave.

BOLNICA FRANJA – IDRJA: ogledi, kosilo z žlinkrofi, 1 dan, avtobus, cena 200,00 din. Odhod po dogovoru.

Priporočamo

LAGO MAGGORE-LOCARNO (Švica) – BORROMEJSKI OTOKI – ogledi čudovitih vrtov in gradov, 4 dni, avtobus, 4. 10. 90, cena 2.800,00 din. Izlet, ki vsakogar očara. Prijave do 14. 9. 90.

SAN MARINO: ogled Ravenna, Riminija in miniaturne države San Marino, 2 dni, avtobus, cena 800,00 din.

Za skupine ponujamo:

Vse vrste prevozov s sodobnimi klimatiziranimi avtobusi z video napravami in izkušeni vozniki.

POTUJTE Z NAMI

Razpisna komisija
VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE NAJDIHOJCA LJUBLJANA, GORAZDOVA 6

Razpisuje dela in naloge

VODJE ENOTE LITOSTROJ

Pogoji: Kandidat mora

– biti vzgojitelj ali pedagog, psiholog, socialni delavec, specialni pedagog, učitelj

– imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok ter

– imeti organizacijske in strokovne sposobnosti, ki jamčijo, da bo lahko s svojim delom pripomogel k uresničevanju smotrov in nalog vzgojno-varstvene organizacije.

RAČUNOVODJE VVO

Pogoji: Kandidat mora imeti

– višjo ali srednjo izobrazbo ekonomske smeri

– najmanj 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju sorodnih del in nalog.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev, določenih v razpisu, v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: VVO Najdihojca Ljubljana, Gorazdova 6 z oznako »za razpisno komisijo«.

O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po sprejemu sklepa o imenovanju. Izbrana kandidata bosta imenovana za 4 leta.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje

Do leta 1958 sem bila kot dijakinja, nato kot študentka in zadnja tri leta kot prosvetna delavka vzgojiteljica v desetih mladinskih počitniških kolonijah v Jugoslaviji in v Avstriji. Kolonije je organizirala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Delo je bilo celodnevno – ponoči in podnevi, skupaj 210 dni, torej približno 7 mesecev. Zanima me, ali bi mogla ta čas uveljavljati kot pokojninsko dobo in pod kakšnimi pogoji. Ali ima Zveza prijateljev mladine še ohranjene zapise, kdo je v tistih letih sodeloval v kolonijah, ali bi za dokaz tega dela potrebovala priče? Ker je bilo v tisti dobi pri nas veliko počitniškega dela v kolonijah, bi verjetno odgovor zanimal kar precej prosvetnih delavcev – sodelavcev, ki zdaj odhajajo v pokoj. Prav bi bilo, če bi vrednotili tudi to delo – celodnevno in zelo odgovorno, malo plačano – predvsem ljubiteljsko, saj smo prosvetni delavci v povojnih letih opravili toliko dela popolnoma brezplačno v upanju, da bomo do pokoja dosegli boljše plače in tudi dobre pokojnine. Kot vemo, se to ni uresničilo.

M. T.

Odgovor

Po določbah veljavnega zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se pokojninska doba, dopolnjena do 31. decembra 1972, računa tako, kot je bilo določeno v predpisih, ki so veljali do navedenega dneva. Z republiškim zakonom pa se lahko vpelje način računanja pokojninske dobe, ki je ugodnejši od načina, določenega v predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1972.

Če pogledamo predpise, ki se nanašajo na pokojninsko dobo in so veljali do omenjenega datuma – gre za določbe Temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju – lahko ugotovimo, da je že tedaj veljalo splošno pravilo, da se šteje v zavarovalno dobo (ki pomeni del pokojninske dobe, potrebne za uveljavljanje pravic iz tega zavarovanja) čas, ki ga je zavarovanec prebil v delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Primeri, v katerih se štejejo v zavarovalno dobo tudi neka obdobja zunaj zavarovanja, so takratni nasteti. Enako velja tudi za obdobja zunaj zavarovanja, ki se všteto v posebno dobo.

Glede na to je možnost za vštevanje tega obdobja v zavarovalno dobo treba iskati v okviru splošne določbe. Ta govori, kot rečeno, o delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Kolikor bi delo v počitniških kolonijah v takšni obliki imeli naravo delovnega razmerja, bi že tedaj bilo potrebno tudi v teh primerih le-tega skleniti. Očitno je torej, ker bralka v tem času ni bila v delovnem razmerju, da je šlo za takšno delo, pri katerem niso bili izpolnjeni vsi pogoji, ki so jih zahtevali takrat veljavni predpisi za sklenitev delovnega razmerja. Zato delovno razmerje sploh ni bilo sklenjeno, temveč so se medsebojne pravice in obveznosti urejale s posebno pogodbo. Na tej podlagi pa obdobja opravljenega dela ni mogoče všteti v zavarovalno dobo.

Če pa bralka meni, da so bili pri teh počitniških »zaposlitvah« vendarle izpolnjeni vsi elementi, potrebni za obstoj delovnega razmerja, čeprav to formalno ni bilo sklenjeno, lahko na podlagi ustreznih listinskih dokazov v postopku pri Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja uveljavlja ugotavljanje delovnega razmerja in štetje zavarovalne dobe iz tega naslova. Če bo rešitev pozitiven, se ji bo dokazana doba vštela v zavarovalno dobo. Brez obstoja listinskih dokazil (torej samo z izjavami prič) bo odločitev v vsakem primeru negativna.

JOŽE KUHELJ

Celjske »četrtšolke« o projektni metodi

»Učiteljice aktivna četrtih razredov celjske občine smo se letos že drugih srečale z učitelji četrtih razredov iz konjiške občine, da bi pogledali prijateljstvo in izmenjali izkušnje pri pedagoškem delu v razredu. Samo učitelj s svežimi zamislimi bo zmožna uresničevati smotre slovenske šole za prihodnje tisočletje.

V večnamenskem prostoru osnovne šole Dušana Jereba v Slovenskih Konjicah so nas učenci pozdravili z domiselnim programom (pod vodstvom učiteljice četrtih razredov). Prevladovale so iskriče otroške besede, ples in glasba. Pozdravila sta nas direktor tamkajšnjega Vzgojno-izobraževalnega zavoda Filip Beškovič in ravnatelj šole gostiteljice. Potem smo se preselili v glasbeno učilnico. Ta del srečanja smo namenili izmenjavi izkušenj pri uporabi projektne metode. Svetovalka Vera Žužek in učiteljica osnovne šole Fran Roš iz Celja Inge Vasle sta predstavili projekt Zdravilne rastline, z njim pa sta nas seznanili še kolegici iz osnovne šole Edvarda Kardelja v Slovenskih Konjicah. Projektna metoda zahteva veliko učiteljeve ustvarjalnosti, potrebnih pa je tudi veliko tehničnih priprav. Skupaj smo sestavili okvirni program dela aktivna za prihodnje šolsko leto.

Še naprej bomo celjske šole med seboj sodelovale in jeseni nameravamo pripraviti skupno poučno ekskurzijo po Gorenjski.

DRAGICA MARČIČ

sporočila

ZAHVALA

V življenju se zgodi, da nas naključje privede v stik z ljudmi, ki jih ne moremo nikoli več pozabiti, in besede na papirju ne povedo nič.

Na poti z izleta, iz Slovenj Gradca proti Ljubljani pri Mislinji smo bili priče takšnemu dogodku, takšnim ljudem. Pokvaril se nam je Alpe.ourov avtobus, učiteljica Helena ČAS iz Dovž 23 in njena družina pa sta nam takoj pomagali.

Samo njim se moramo zahvaliti, da smo to pot nadaljevali, oplemeniteni s srečo, ki jo lahko dajo le topli človeški odnosi.

Kolektiv Osnovne šole Olge Avbelj Domžale

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA ŠMARJE PRI JELŠAH TOZD OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA ROGATEC

razpisuje po sklepu komisije za delovna razmerja TOZD OŠ E. Kardelja Rogatec dela in naloge

1. **PEDAGOGA, P.** za določen čas s polnim delovnim časom v času od septembra 1990 do 31. avgusta 1991.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili v osmih dneh po objavi razpisa na naslov: Komisija za delovna razmerja TOZD OŠ E. Kardelja Rogatec, 63252 Rogatec.

2. **UČITELJA LIKOVNE VZGOJE**, ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem gospodinjstva. **PRU ali P.** za nedoločen čas s polnim delovnim časom od 1. novembra 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili v osmih dneh po objavi razpisa na naslov: Komisija za delovna razmerja TOZD OŠ E. Kardelja Rogatec, 63252 Rogatec.

Na voljo je samsko stanovanje na podružnični šoli Stojno selo. O izbiri bodo kandidati pod točko 1 obveščeni takoj, kandidati pod točko 2 pa v 30 dneh po končanem razpisu.

Po šolsko izmerjeni svet

»Po šolsko smo (iz)merili svet: od tal do vrha... Res? Osvajali smo ga s pametjo in s srcem – kot visoko goro. Po stopničkah navzgor... Vse do tiste zadnje, ki jo je še kdo zmogel. Ampak nekateri ste se povzpeli do njegovega vrha. Mu odkrili krov... Potem so vzbrstele misli. Odprle so se vam duše kot rožam cvetovi na nekem neskončnem polju.«

Tako je v sklepnih besedi ob projektu Ljubezen zapisal učitelj Benjamin Gracer z osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda iz Kranjske Gore. Skoraj vse šolsko leto je s svojimi tretje- in četrtošolci namenil – ljubezni.

K odločitvi za ta celostni projekt (podobnih so kranjskogorski otroci že vajeni) so ga spodbudili pogovori med mladimi o tem, kaj bo »kupila« ena od tovarišic, ki je pričakovala dojenčka? O podobnem projektu je Benjamin Gracer razmišljal že dalj časa, saj je to ena od tistih tem, o katerih se z mladimi moramo pogovarjati tudi v šoli; toliko bolj, če v družini za to ni časa ali primerne priložnosti

– tudi ne v nedeljo, ko ni ne šole in ne službe.

Najrazličnejše gradivo o družini in ljubezni so zbirali v posebni projektni mapi: skice, slike, literarna in strokovna besedila; veliko so se pogovarjali, tudi s tovarišico, ki je rodila, pisali so sestavke o ljubezni, sestavljali uganke, besedne igre, se pogovarjali o spolnosti, prebirali pesmi, zgodovinska in leposlovna dela.

Izdali so tudi posebno projektno število šolskega glasila z naslovom Ljubezen.

Del vsega, kar so počeli v tem šolskem letu, so predstavili tudi staršem in (žal redkim) gostom na popoldanski prireditvi 12. junija letos, ki so jo poimenovali Ljubezen – mojčkanje. Mame so poskrbele za dobrote iz domačih kuhinj, otroci pa so pripravili program pesmi, plesov in skečev – vse se je prepletalo z ljubeznijo. Bilo je veselo in nežno, zunan pa je bilo deževno in otožno – tudi takšna občutja pozna ljubezen.

L. L.

Festival mladih proznih ustvarjalcev v Črni Gori

V Bijeli pri Hercegovnem v Črni Gori je vsako drugo leto festival mladih proznih ustvarjalcev Jugoslavije, letos so slovensko delegacijo predstavljali ustvarjalci glasila Preproste besede z osnovne šole dr. Pavla Lunčka in občinske revije Srečanja; Mentor je bil urednik Srečanj, Udeleženci: Mateja Ahlin, Dušana Knežević, Tamara Repnik in Biserka Škarja so si prvi dan ogledale znamenitosti starega dela Dubrovnika, zvečer pa smo se znašli na osnovni šoli Orjenskega bataljona v Bijeli; tam so nas zelo priščno sprejeli. Uradni del festivala je potekal 19. maja s predstavitvijo prispevkov iz posameznih republik in pokrajin. Medtem pa je zasedala tudi žirija, v kateri so bili vodje posameznih delegacij; predsedoval pa ji je vodja slovenske delegacije. Žirija ni imela lahkega dela, ker so festivalska pravila določala, da je enakovredno nagrajen po en mladi ustvarjalec iz vsake republike in pokrajine. Tako je bilo težje uveljavljati najpomembnejše načelo kakovosti. Najbolj množično so se odzivali v Črni Gori, od koder je prišlo na razpis 10.000 prispevkov in ni bilo lahko izbrati sedem najboljših. Čutili je bilo, da je v otroškem ustvarjanju še precej tematike, vezane na pouk, marsikje pa se še zmeraj niso otresli politično usmerjene šole. Med posa-

meznimi odlomki pa zazveni lepota pokrajine, v kateri mladi živijo, hkrati pa tudi sproščenost in doživljenjskost izražanja. Prijeten odmev so imela slovenska besedila, čeprav je bilo prav tu najtežje izbrati najboljše, saj je vsak prispevek izražal doživljenjskost in imel znamenja samostojne ustvarjalnosti.

Kako pisana je bila tematika, kažejo tudi naslovi nagrajenih prispevkov:

Bosna in Hercegovina, Zorka Stajčić: Portret omiljenog pisca; Črna Gora, Hana Ajdarpašić: Teče rijeka mog djetinjstva; Kosovo, Leonor Beria: Hoću hleba, majko (Dua Bukë nënë); Makedonija, Dragica Uljevska: Čekorime po Titoviot pat; Slovenija, Mateja Ahlin: Prepri v časovnem pesku; Srbija, Aleksandra Dimitrijević: Moj omiljeni kutak (delegacije s Hrvaške iz neznanih razlogov ni bilo).

Razšli smo se s spoznanjem, da se je lahko družiti tudi brez politike. Prav zato so se še posebno razveselili slovenske delegacije.

Ponovno pa se je pokazalo, da je treba usmerjati mlade v lastno ustvarjanje in da kljub nerožnatim razmeram ne bi smeli zanemariti republiških srečanj.

Nam pa je ostal spomin na Bijelo, ne samo zaradi bujnega zelenja in razkošnega cvetja, kakršnega še nismo videli, temveč predvsem zaradi ljudi, ki tam živijo.

JOŽE ZUPAN

Gospodarsko razstavišče Ljubljana

INFORMATIVNI BILTEN, redna izdaja LJUBLJANA

VABLJENI!

SKLEPANJE POGODB za tekstilne izdelke za sezono pomlad-poletje 91
jugoslovanska sejemska prireditel

SKLEPANJE POGODB za športne izdelke za sezono pomlad-poletje 91
jugoslovanska sejemska prireditel z mednarodno udeležbo
10.–14. september

YUPRA 90

jugoslovanski sejem prej, sukancev, filamentov in vrvarstva za sezono pomlad-poletje 91
11.–13. september

MARKETING KLUB 90

2. jugoslovanski sejem tržnih storitev, materiala in opreme z mednarodno udeležbo
19.–22. september

SODOBNA ELEKTRONIKA – UFI 90

37. mednarodna razstava elektronike, telekomunikacij, avtomatike, robotike, računalništva in nukleonike
1.–5. oktober

NARAVA-ZDRAVJE 90

22. jugoslovanska razstava z mednarodno udeležbo
17.–21. oktober

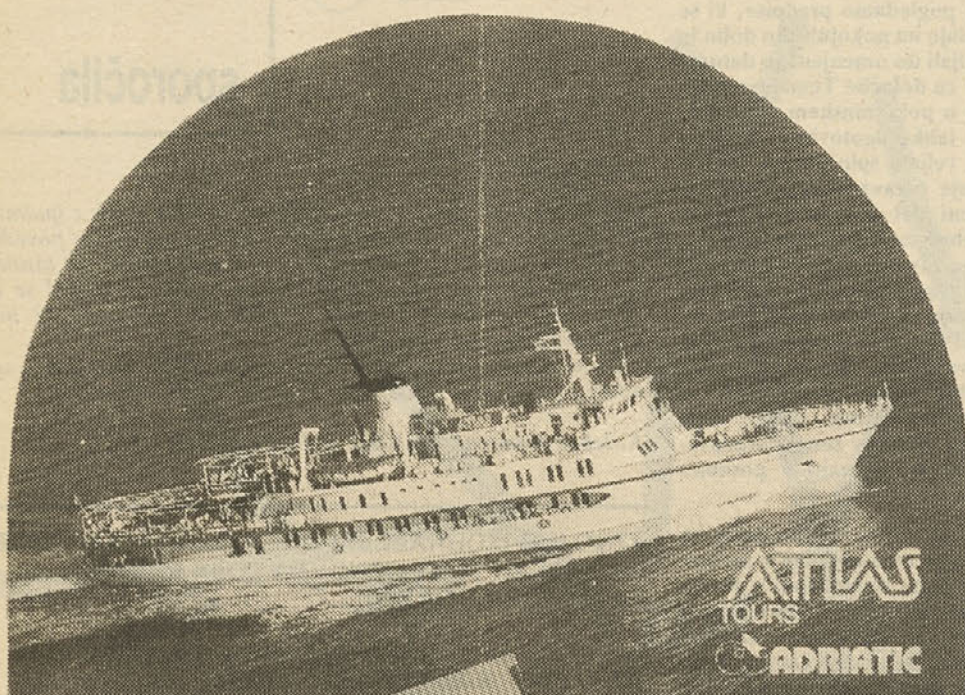
SKI EXPO 90

21. jugoslovanski sejem opreme za zimski šport in turizem z mednarodno udeležbo
6.–11. november

SEJEM POHIŠTVA

20.–24. november

M/S ADRIATIC – razkošna izletniška ladja, popolnoma klimatizirana, zgrajena leta 1973; nosilnost 930 BRT, hitrost 18 vozlov, dolžina 64 m, širina 9 m, tri palube, paluba za sončenje, štirje saloni, dva bara in brezarinska trgovina.

Enodnevni izleti v Benetke po izredno ugodni ceni posebno za šolske skupine. Odhodi iz Portoroža vsako soboto ob 7.15, vrnitev ob 22. uri. Nadrobnejše informacije: **ATLAS PORTOROŽ**, tel. 066/73-264 in 76-496.

**TO NI VEČ
SAMO KOLO,
TO JE DŽIP NA
DVEH KOLESIH.**

**Kolo primerno za
vse prilike,
tudi za šolo.**

**PRODAJA:
ROG, TRUBARJEVA 78,
LJUBLJANA**

Rezervni deli in servis so zagotovljeni po vsej Sloveniji.

Ljubljanski kinematografi so največji prikazovalec filmov v Ljubljani in Sloveniji. To pomeni, da lahko v največ dvoranah vidite največ filmov, in to filmov vseh vrst in načinov: dram, melodram, komedij, akcijskih filmov, zgodovinskih epov, mladinskih in otroških filmov ter vseh drugih zvrsti. Poleg tega so **Ljubljanski kinematografi** edini prikazovalec filmov v Jugoslaviji, ki ima poseben kino za otroke, zdaj že znameniti kino Mojca.

Na posebnih šolskih projekcijah, ki jih pripravljamo dopoldan, vam ponujamo vse filme, ki so na rednem sporedu **Ljubljanskih kinematografov**, za vas pa lahko v Ljubljano pripeljemo tudi filme, ki so dostopni tako ali drugače.

Pokličite nas na telefonsko številko: (061) 310-730, pošljite faksimilirano sporočilo na fax številko: (061) 219-524, ali pa se oglasite na Nazorjevi 2 v Ljubljani. Stvari se dajo urediti prej, kot si mislite. Znano je tudi, da so »Ljubljanski kinematografi vaša avtocesta v Hollywood«. Na vožnjo po njej nujno vzemite še osnovnošolce in dijake srednjih šol. Menimo, da jim bo ta vožnja všeč.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

V Mestnem gledališču ljubljanskem si želimo čim več mladih obiskovalcev. Prizadevamo si da bi pripravili čim bolj raznolik repertoar, zanimiv in privlačen za vse vrste gledalcev. Zmeraj mislimo na mlade obiskovalce iz vrst študentov, srednješolcev in učencev višjih razredov osemletke. V ta namen imamo poleg drugih vrst abonmajev tudi **MLADINSKE** in **ŠTUDENTSKE** abonmaje, ki so na sporedu med tednom ob 19.30, cene zanje pa so ugodnejše, saj imajo 20 odstotni popust.

Na željo šol smo pripravljene organizirati tudi zaključne predstave v dopoldanskem ali popoldanskem času, seveda kolikor je to mogoče zaradi načina našega dela.

V MGL že nekaj let obstaja tudi Klub mladih prijateljev MGL, ki ima že več kot 200 članov, predvsem srednješolcev in študentov. Tudi letos pričakujemo nove člane. Kdor želi postati član Kluba, nam mora sporočiti samo svoje ime, priimek, domači naslov, leto rojstva in naziv šole ali fakultete. Članarine ni, s člansko izkaznico pa se člani lahko udeležijo vseh organiziranih srečanj, pogovorov, ogleda vaj ali generalk, predstav našega gledališča ali gostujočih ansamblov. Pri drugih predstavah lahko s člansko izkaznico kupijo vstopnice s 40% popustom.

V mladih gledalcih vidimo naše prihodnje, dolgoletne in zveste abonente, zato si želimo, da bi se tudi v letošnji sezoni čim več mladih včlanilo v mladinske abonmaje.

S pomočjo prizadevanja mentorjev, slavicov ali organizatorjev kulturnega življenja na šolah bomo verjetno uspeli približati gledališče tudi tistim mladim, ki se za tak korak sami ne bi odločili.

Naročila za **MLADINSKE** abonmaje bomo sprejemali ves **SEPTEMBER**, v pisni obliki, osebno ali telefonično: (061) 214-167.

Vpisovanje v vse druge abonmaje že poteka, vse do 14. septembra, vsak delavnik od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

Repertoar MGL za sezono 1990/91:

Martin Držič: **DUNDO MAROJE**
Witold Gombrowicz: **IVONA, princesa Burgundije**
Dane Zajc: **POTOHODEC**
Jean-Jacques Bricaire in Maurice Lasaygues: **LAŽNIVKA**
Vladimir Kunin: **INTERGIRL**
Karel Steigerwald: **TATARSKI SEJEM** ali
David Mamet: **ŽIVLJENJE V GLEDALIŠČU**

Mala scena MGL (ni v abonmajski ponudbi)

Izbor ljubezenskih pisem slovenskega pesnika Stanka Vuka »Kako srečen bi bil, če bi ti razumela moje besede«
Žarko Petan: **AVDICJA**